

А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

ЧАСТИНА ІІІ. ФАРМАЦЕВТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

ПРАКТИКУМ

для студентів-іноземних громадян

І курсу медичних факультетів

2-ге видання, доопрацьоване і доповнене

Запоріжжя
2018

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ**

А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова

**ЛАТИНСЬКА МОВА ТА
МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ**

**ЧАСТИНА ІІІ.
ФАРМАЦЕВТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ**

ПРАКТИКУМ
для студентів-іноземних громадян
І курсу медичних факультетів

2-ге видання, доопрацьоване і доповнене

**Запоріжжя
2018**

УДК 811.124(075.8)

К90

*Практикум рекомендовано до видання Центральною методичною радою
Запорізького державного медичного університету
(протокол № 2 від 22 листопада 2018 р.)*

Рецензенти:

А.Г. Каплаушенко – д-р. фарм. наук, доцент, завідувач кафедри фізичної та колоїдної хімії Запорізького державного медичного університету.

К.В. Скакун – канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та зарубіжної літератури Класичного приватного університету (м. Запоріжжя).

Автори-укладачі:

А.К. Куліченко – канд. пед. наук, доцент кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету.

Ю.С. Скрипник – канд. філол. наук, завідувач секції латинської мови, старший викладач кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету.

І.О. Хітрова – старший викладач кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету.

Куліченко А.К.

К90 Латинська мова та медична термінологія. Ч.ІІІ : Фармацевтична термінологія : практикум для студ.-іноз. гром. І курсу мед. ф-тів / авт.-уклад. А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 97 с.

Практикум призначено для студентів-іноземних громадян І курсу медичних факультетів. Його можна використовувати додатково для самостійного опрацювання навчального матеріалу, а також для закріплення розділу «Фармацевтична термінологія» у межах дисципліни «Латинська мова та медична термінологія».

УДК 811.124(075.8)

©Куліченко А.К., Скрипник Ю.С., Хітрова І.О., 2018
©ЗДМУ, 2018

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Номенклатура лікарських засобів.....	5
Словотвірні особливості тривіальних найменувань лікарських речовин.....	7
Терміоеlementи в тривіальних найменуваннях лікарських засобів.....	13
Граматичні категорії дієслова.....	18
Imperativus. Наказовий спосіб.....	19
Conjunctivus. Умовний спосіб.....	20
Вживання прийменників у номенклатурі лікарських засобів.....	24
Загальна рецептура.....	28
Хімічна номенклатура в латинській мові.....	40
Скорочення в рецептах.....	51
Самостійна підготовка до заліку з фармацевтичної термінології.....	56
Список використаної та рекомендованої літератури.....	60
Додатки.....	62
Додаток I. Характеристика лікарських форм.....	62
Додаток II. Словотвірчі елементи у назвах лікарських препаратів.....	64
Додаток III. Назви груп лікувальних препаратів за їх фармакологічною дією.....	66
Додаток IV. Назви лікарських рослин.....	68
Додаток V. Назви лікарських зборів.....	70
Додаток VI. Фармацевтичні задачі.....	71
Додаток VII. Ботанічні назви рослин.....	74
Додаток VIII. Латинсько-український словник фармацевтичної термінології.....	77
Додаток IX. Українсько-латинський словник фармацевтичної термінології.....	89

ПЕРЕДМОВА

Практикум з латинської мови та основ медичної призначено для студентів-іноземних громадян I курсу медичних факультетів, які мають розуміти, свідомо і грамотно застосовувати елементи латинської граматики, котрі потрібні для розуміння і грамотного використання термінів латинською мовою; мати уявлення про загальномовні закономірності (лексичні і словотворчі), характерні для європейських мов та про органічний зв'язок сучасної науки й культури з античною спадщиною.

Кожна тема містить досить коротку теоретичну інформацію, що дозволяє студентам вільно користуватися нею в аудиторний та поза аудиторний час. Щойно набуті знання закріплюються за допомогою системи цілеспрямованих вправ. Лексичний мінімум, що подано наприкінці кожної теми, завершує роботу над нею.

У практикумі презентовано додатки, що присвячено: характеристиці лікарських форм, словотворчим елементам у назвах лікарських препаратів, назвам груп лікувальних препаратів за їх фармакологічною дією, назвам лікарських рослин, назвам лікарських зборів, фармацевтичним задачам, ботанічним назвам рослин. латинсько-українському словнику фармацевтичної термінології, українсько-латинському словнику фармацевтичної термінології. Все це формує перший професійний лексикон студента-медика і може бути корисним для студентів старших курсів.

Отже, при укладанні практикума з латинської мови та медичної термінології авторським колективом було здійснено спробу створити збірку теоретичного та практичного матеріалу, якою б навіть в умовах браку часу міг користуватися як студент, так і молодий фахівець у процесі навчання чи у подальшій практиці.

Послідовність розміщення теоретичного і практичного матеріалу представлено відповідно до принципів сучасної методики викладання спеціальних дисциплін, до яких і належить латина. Під час розробки навчального посібника студентів I курсу медичних факультетів укладачами було використано джерела теоретичного і фактичного матеріалу, необхідні для вивчення дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» у закладах вищої освіти МОЗ України.

Практикум з фармацевтичної термінології є додатковою навчально-методичною працею до основного підручника з латинської мови та медичної термінології за загальною редакцією Л.Ю. Смольської.

Номенклатура лікарських засобів

Номенклатура лікарських засобів – це перелік найменувань усіх лікарських засобів, офіційно дозволених для використання. Вони містять такі товари, як лікарська сировина, хімічне з'єднання, продукти тваринного походження, і у зв'язку з цим вони можуть включати в свої назви елементи ботанічної, хімічної та інших номенклатур. Ми розглянемо номенклатурні найменування згідно з типовими групами, сформованих на базі загальних особливостей форми і зміста. А саме:

1. Тривіальні найменування лікарських засобів (натуральних або синтетичних).
2. Хімічна термінологія латинською мовою.
3. Назви лікарсько-рослиної сировини і продуктів (препаратів), що готуються на її основі.

Крім того, в межах цієї частини розділу будуть розглянуті способи побудови складних (багатослівних) найменувань.

Основне завдання – швидко, правильно побудувати та грамотно перекласти українською мовою латинські фармацевтичні терміни. Але перш ніж виконувати це завдання необхідно ознайомитися з деякими основними поняттями фармації, якими ми будемо користуватися.

Лікарський засіб (<i>medicamentum, remedium</i>)	речовина або суміш речовин, дозволені уповноваженою державною установою до використання для лікування, профілактики або діагностики захворювань у людини чи тварини.
Лікарська речовина (<i>materia medica, substantia pharmaceutica</i>)	біологічна субстанція або хімічне з'єднання, що створює лікувальний ефект на організм людини або тварини при відповідній обробці або в чистому вигляді.
Лікарська форма	зручний стан та структура що надається лікарській речовини або лікувальному засобу для досягнення максимального лікувального ефекту,.
Лікарський препарат	лікарська речовина або засіб у вигляді певної лікарської форми.

Тривіальні найменування лікарських засобів

Абсолютна більшість фармацевтичних термінів – це однослівні найменування готових лікарських засобів. Розвиток фармацевтичної науки і фармацевтичної промисловості у другій половині ХХ ст. сприяв значному розширенню їх асортименту на всесвітньому фармацевтичному ринку. Зараз в ужитку лікарів з'явилося більше нових лікувальних засобів, ніж за попередні 5 тис. років історії людства. За літературними даними, в світі в теперішній час нараховують приблизно 300 тис. препаратів без рецептурного продажу та 100 тис. рецептурних засобів. При цьому треба враховувати, що в одного лікарського засобу може бути до 100 назв-синонімів, так званих брендів, запатентованих різними фірмами в якості торгівельних назв, які найбільше розкуповують.

Патентовані найменування – це торгівельні фірмові найменування, що являють собою торгівельні знаки, зареєстровані в якості знаків власності тієї чи іншої фірми-виробника та захищені патентами, або свідоцтвами про реєстрацію. Наявність товарного знаку свідчить про гарантію високої якості та надійності лікувального засобу. Запатентовані найменування є об'єктом приватної власності, а не запатентовані – загальною власністю; непатентованими найменуваннями користуються безкоштовно.

Потужні фармацевтичні індустрії розвинених країн щороку постачають на ринки всього світу все нові й нові медикаменти, кожен з яких повинен мати оригінальну назву, яка відрізняє його від інших, подібних.

Формування найменувань лікарських засобів

Найчастіше нові лікувальні засоби винаходяться, а потім отримуються в хіміко-фармацевтичних лабораторіях шляхом хімічного синтезу. Будь-яка органічна хімічна речовина має систематичну (наукову) назву, складену згідно з принципами Міжнародної номенклатури органічної хімії. Наприклад, наукове визначення анальгіну звучить так:

1-феніл-2,3-диметил-4-метиламінопіразолон-5-N-метансульфонат натрію. З хімічної точки зору таке визначення є ідеальним. Однак використання його в повсякденному житті практично неможливе через його складність. Саме тому для номінації готових лікарських засобів використовують не систематичне, наукове, а тривіальне, умовне визначення (від лат. *trivialis, e* – повсякденний, зручний).

При їх складанні використовують відносно постійний та органічний набір словотворчих елементів, котрі як і в звичайних словах мови розділяються на кореневі та афіксальні; такі слова органічно вливаються в граматичну систему латинської мови, підпорядковуючись всім її законам.

Написання і вимова найменувань лікарських засобів

Латинська граматична форма традиційно була завжди офіційною формою найменувань лікарських речовин в національних фармакопеях в науковій та довідниковій літературі європейських мов. Це, як правило, форма іменників середнього роду II відміни із закінченням *-um* (при перекладі укр. мовою це закінчення редукується), або дуже рідко – жіночого роду I відміни:

Atropinum – Атропін, *Codeinum* – Кодеїн, *No-spa* – Но-шпа.

В зв'язку з тим, що більшість європейських народів використовує латинський алфавіт, зміни при переході на національні мови полягають в зміні латинського закінчення *-um* на невимовне *-e* або нульове закінчення. Так, в сучасних реєстрах та довідниках більшість назв лікувальних препаратів дається без вказівки їх офіційної латинської форми: *Procaine* – Прокаїн, *Neomycin* – Неоміцин та ін.

Відмова від латинської форми найменувань лікарських засобів в світовій, науковій та довідниковій літературі призвели до того, що в українській науковій, довідниковій літературі латинське граматичне оформлення стало не обов'язковим. Більшість торгових назв препаратів не мають граматичного оформлення та характеризуються різноманітністю кінцевих елементів: *Quipro* – Квіпро, *Upsampi* – Упсампі, *Iso Mac* – Ізо Мак, *Sugafree* – Шугафрі, *Cetebe* – Цетебе, *Cee-NU* – Сіі-Ну, *Sprit-Lime* – Спріт-Лайм та ін. У той же час фірми іноді привласнюють своїм препаратам і назви з традиційним латинським закінченням *-um*, що надає їм наукоподібність: *Elenium*, *Immodium*, *Lopedium*, *Procorum*, *Relanium*, *Valium* та ін.

Що стосується графічної форми найменувань лікарських препаратів, то це те, що в ХХ ст. активізувалась тенденція до спрощення, і це стосується насамперед словотворчих засобів грецького походження

У 1962 році рекомендовано для полегшення вимови змінювати *ph-* на *f*, *th-* на *t*, *y-* на *i*, а дифтонги зовсім не використовувати: *Cyclopenthiazide*, але *Penciclovir*; *Ethisterone*, але *Etofibrate*, *Thioacetazone*, *Tiapride*.

Словотвірні особливості тривіальних найменувань лікарських речовин

Будучи звичайним словом, будь-яке тривіальне найменування піддається словотворчому аналізу. Способи створення подібних слів можуть бути різними. Розглянемо найхарактерніші.

1. Суфіксація, тобто приєднання до основи суфікса, який має певне значення, або просто завершальну назву лікарського засобу. Найуживаними із них є:

-in-: *Atropinum* – Атропін, *Sterilin* – Стерилін;

-ol-: *Iodinolum* – Йодинол, *Plasmol* – Плазмол, *Dermatolum* – Дерматол;

-al-: *Veronal* – Веронал, (часто зустрічаються в назвах засобів для наркозу і снодійних), *Digestal* – Дігестал.

2. Префіксація. Найрозповсюдженішими є префікси, які у поєднанні з коренями, що означають захворювання, або причину захворювання, вказують напрямок дії лікарського засобу, що призводить до усунення причин та ліквідації самих захворювань: *anti-*, *contra-* (проти), *a-* (не, заперечення), *de(s)-* (від, усунення), *e-*, *ex-*, *exo-* (із): *Antistruminum* – Антиструмін (*anti-* + лат. *struma* – зоб + *-in*); *Abaktal* – Абактал (*a-* + *bacterium* + *-al*); *Decaris* – Декарис (*de-* + *ascaris* аскарида); *Exoderil* – Екзодерил – протигрибковий засіб (*exo-* + грец. *Derma* – шкіра + *-il*).

Префікси *super-*, *supra-* (понад), *ultra-* (більш ніж, понад), *eu-* (добре, у нормі) підкреслюють ефективність препаратів: *Supradyn* – Супрадин, мультівітамінний комплекс з мікроелементами (*supra-* + грец. *dynamis* – сила).

Префікс *syn-* вказує на синтетичний спосіб отримання лікарського засобу, або на те, що він має властивості синергізму, тобто взаємодії, посилення ефекту близьких під дією речовин: *Synoestrolum* – Синестрол, синтетичний естрогенний засіб; *Sintradon* – Синтрадон, анальгетик, посилюючий ефект снодійних, знеболюючих та психотропних засобів (*sin-* (*syn-*) + *Tramadol* + *-on*).

Основоскладання – з'єднання двох або більше основ. Основоскладання може проходити з використанням з'єднання голосних (*-o-*, *-i-*, *-a-*) або без них, шляхом прилягання, часто – з додаванням будь-якого суфіксу: *Mucosolvan* – Мукосольван (лат. *Mucus* слиз + *-o-* + *solvo* – розчиняти + *-in*); *Regulton* – Регультон (лат. *regulo* правити, грец. *tonos* напруження).

Скорочення слів – спосіб, використаний дуже часто в назві лікарського засобу. Найчастіше матеріалом для скорочення слугує МНН відповідних лікарських речовин: *Paracet* – Парацет от *Paracetamol*; *Enap* – Енап от *Enalapril*; *Chlozepidum* – Хлозепид от *Chlordiazepoxide*.

Утворення складноскорочених слів – спосіб словотворення, який використовують найчастіше в номенклатурі лікарських засобів: *Humulin* – Хумулін (лат. *hum* – людський, *Insulin* – Інсулін).

Абревіація, або скорочення слів зі зберіганням лише їх перших літер: *ISDN* – ИСДН (от *Isosorbide Dinitrate*).

При всьому різноманітті способів словотворення, використаних при створенні торговельних назв лікарських засобів, при їх формуванні повинні враховуватися деякі загальні вимоги та потреби: можлива стислість, милозвучність, уникнення схожості та омонімії з іншими назвами, відсутність негативних асоціацій, оригінальність написання та звучання.

Лексичний мінімум

ampulla, ae f	ампула
cera, ae f	віск
ceratus, a, um	восковий

charta, ae f	папір
chartaceus, a, um	паперовий
dosis, is n	доза
globulus, i um	кулька
gargarisma, atis n	виполіскування
injectio, onis f	ін'єкція
inhalatio, onis f	інгаляція
massa, ae pilularum	пігулкова маса
membranula (lamella) ophthalmica	очна плівка
numerus, i m	число, кількість
sacculus, i m	мішочок
scatula, ae f	коробка
aequalis, e	рівний, однаковий
oleum Helianthi	соняшникова олія
oleum Hippophaës	обліпихова олія
oleum Ricini	рицинова олія
oleum Terebinthinae	терпентинна олія, скипидар
oleum Amygdalarum	мигдалева олія
oleum jecoris	риб'ячий жир
jecur, oris n	печінка
solutio (liquor) Ammonii caustici	нашатирний спирт
liquor Ammonii anisatus	нашатирно-анісові краплі
Methylenum coeruleum	метиловий синій
Viride (is) nitens (ntis)	діамантова зелень, зеленка
saccharum, i n	цукор
serum, i n	сироватка
vaccinum, i n	вакцина
aseptice	асептичний
bis	двічі
cito	швидко
forte	сильно, швидко (за дією)
gratis	безкоштовно
lente	повільно
mite	м'яко

Вправи

I. Запишіть назви нижчезазначених лікарських препаратів латинською мовою і визначте, які речовини входять до їх складу.

А. Фторбензотэф, Фосфокреатин, Теофілін, Хлорамфенікол, Ферретаб, Йодтірокс, Аргосульфам, Гідротокс, Циклофосфамід, Сульфадиметоксин, Хлорнітрофенол, Нітрогліцерин, Нафтизин, Дігосин, Ціндол, Метогірин, Блокальцин ретард, Хлороформ, Трімеркур, Трінафтол, Толацетазол.

Б. Сульбактам, Феррогематоген, Йодиксанол, Колекальциферол, Кормагnezин, Діакарб, Зінерит, Бісмофальк, Окситоцин, Алюмаг, Гексафосфамід, Йокс, Гемофер пролонгатум, Фторафур, Фосфалюгель, Ціноксацін, Ельгіфлуор, Цисплатин, Хромвітал, Сульфатіазол, Бромазепам, Бороментол, Аурокард.

II. Перекладіть українською мовою назви лікарських засобів і препаратів, виокремте відомі вам частотні відрізки, ТЕ, суфікси, поясніть їх значення.

А. Valocordinum, Cocarboxylasum, Morphinum, Testoenatum, Mycosolon, Sarcocollinum, Bicillinum, Rifothyroinum, Amycazolium, Mammophysinum, Oestronum, Erythromycinum, Aëvitum, Valosedan, Diiodthirosinum, Polyoestradiolum, Pharyngosept, Adriamycinum, Mycoseptin, Chinocidum, Chlorophthalmum, Methicillinum, Kanamycinum, Cholosasum.

Б. Rifamycinum, Novurit, Sulfasinum, Pantocidum, Piocydum, Streptodecasum, Norsulfazolium, Urodanum, Adrenalinum seu Epinephrinum, Gonadotropinum, Somatotropinum, Histidinum, Novocainum, Haemodesum, Enterodesum, Haemophobinum, Panangin, Quadevitum.

III. Запишіть назви лікарських засобів латинською мовою і визначте за частотними відрізками, що входять до їх складу, коли їх призначають.

А. Остеогенон, Естрофем, Рогіпнол, Синекод, Серевент, Лейкеран, Сомноген, Лонгацеф, Логест, Коензим, Метилдопа, Герпесін, Дентинокс, Когітум, Атеролітин, Вірасепт, Гінодіан депо, Дисменорм, Гормоплекс, Еуглюкон, Діоксидит, Дорміплант, Колдакт, Комбівір, Коралгін, Вентрисол, Пентоксифілін, Агіолак.

Б. Еутірокс, Наркосан, Неулептил, Менальгін, Маммосан, Мемоплант, Лейкоген, Мегалак, Менотропін, Ременс, Струмел, Тромбофоб, Еритростім, Ентеросорб, Кутіс, Венза, Ритмонорм, Пептикум, Офтальмін, Спазмальгон, Дезурік, Антискаб, Холензим, Аллохол, Бронхосан, Зовіракс, Гістадин.

IV. Перекладіть терміни українською мовою.

А. Solutio Novocaini, tabulettae Prednisoloni, granula Orasi, tabulettae Octoestrolis, tabulettae Pantocrinis, unguentum «Psoriasinum», solutio Camphorae, emplastrum Epilini, Streptocidum album, solution Streptocidi albi.

B. Suspensio «Cindolum», suppositoria vaginalia «Osarbonum», tabulettae Mycoheptini, unguentum Tetracyclini ophthalmicum, linimentum «Sanitas», tabulettae «Cholenzymum», tabulettae «Praegastrolum», solution Glucosi, tabulettae «Panhexavitum», dragee «Aëvitum».

V. Перекладіть латинською мовою.

A. Синтоміциновий лінімент, суспензія бісептола, окситетраціклінова мазь, таблетки «Новоцефальгін», під'язикові таблетки валідолу, гідрокортизонова мазь для очей, таблетки хлортетрацикліна, еритроміцинова емульсія, оксолінова мазь, розчин бронхолітина.

Б. Таблетки (циклофосфана, пентоксифіліна, метотірина), розчин (ксероформа, глюкози, метамінофена), свічки «Анузол», гепаринова мазь, складні порошки, гранули ораза, краплі «Дента», лінімент лютенуріна, суспензія «Альмагель-Нео».

VI. Встановіть відповідність між назвами лікарських засобів та вихідними лікарськими рослинами.

Назва лікарського засобу	Вихідні лікарські рослини (повні ботанічні назви)
Bilobil	Convallaria majalis (конвалія травнева)
Rosevinum	Plantago major (подорожник великий)
Saparalum	Abies sibirica (ялиця сибірська)
Plantaglucidum	Rhodiola rosea (родіола рожева)
Clochaminum	Ginkgo biloba (гінкго дволопатеве)
Caleflonum	Aralia manshurica (аралія маньчжурська)
Bellastesin	Colchicum speciosum (пізньоцвіт чудовий)
Conflavinum	Helichrisum arenarium (безсмертник піщаний)
Arenarinum	Calendula officinalis (календула лікарська)
Abisilum	Atropa belladonna (беладонна)

VII. Встановіть відповідність між назвами лікарських засобів і вихідною природною сировиною.

Назва лікарської сировини	Вихідна природна сировина
Апілак	Прополіс
Холензим	Зміїна отрута

Віпратокс	Пеніцилінові грибки
Сирепар	Тимус
Апіфор	Екстракт печінки
Пропоцеум	Бджолине маточне молоко
Ампицилін	Отрута гюрзи
Тимоген	Жовч

VIII. Виберіть назви, характерні для лікарських засобів:

1. Що впливають на ЦНС: Lidocaine, Seduxen, Ketabolin, Rispolept, Clonaseпам, Spasmopriv, Nootropil, Reladorm, Rohypnol, Amineurin, Mydocalm, Carbidopa, Tranxerine, Bromezepam, Neminevrin, Sonарах, Depakine.

2. Анальгетиків: Alginatol, Piroflam, Meloxicam, Anafebrine, Coldrex, Zomig, Influbene, Tramadol, Nicoflex, Efferalgam, Pyrabutol, Optalgin-Teva, Aminadol, Tidigesic, Diclofenac, Novo-Difenac, Neodol-50, Solpaflex.

3. Що впливають на серцево-судинну систему: Procainamide, Captopril, Dilacor, Dilcardia, Vincetin, Felodipine, Capocard, Catenol, Panangin, Pentoxifylline, Lusopress, Vasopril, Propranolol, Cerivastatin, Korandil, Troxevasin, Desmopressin, Angiopril, Tenormin.

4. Що впливають на функцію органів травлення: Ulcometine, Befluorex, Hepasol, Pantoprazole, Hepatamin, Allocholum, Gastrozepin, Dulcolax, Pepticum, Digestal, Helicocid, Pylobact, Livolac, Pancreatin, Enterobene, Cholenzymum, Ventrisol, Omeprazole, Tanacechol, Gastrosil.

5. Що регулюють процеси обміну: Fludrocortisone, Antidiab, Glucimid, Progynova, Bolandiol, Estrofem, Prednisolon, Etofibrate, Metandrostendiolum, Megestrol, Insulong, Calcitonin, Lipase, Climacloplan, Osteocare, L-Thyroxin, Regulip, Urofollitropin, Testosterone, Primolutnor, Flogenzym.

Терміноелементи в тривіальних найменуваннях лікарських засобів

Дуже цікавими є кореневі морфєми тривіальних назв. Більшість з них створюються з постійного набору частотних відрізків, або терміноелементів (ТЕ) греко-латинського походження. Наприклад, препарат Гемостимулін (*Haemostimulinum*) має антианемічний ефект, а Стоптусин (*Stoptussinum*) усуває кашель. Однак більшість терміноелементів будуть для вас новими, вам доведеться завчити як значення, так і написання необхідного і достатнього для лікаря мінімуму терміноелементів.

Терміноелементи, що вказують на природні походження лікарських препаратів.

Алкалоїди і глікозиди рослин, так само як різноманітні витяжки з лікарсько-рослинної сировини, традиційно є важливою складовою багатьох лікарських речовин. Інформація такого роду найчастіше присутня в назві медикаменту у вигляді частини власного найменування рослин: *Novo-Passit* – Ново-Пасит; *Passilat* – Пассилат; *Passidorm* – Пассидорм (всі вказані лікарські засоби седативні та мають алкалоїди Пасифлора (Страстоцвіт) – лат. *Passiflora*). Тому необхідно запам'ятати ті терміноелементи, які використовують тільки в назвах лікарських препаратів природного походження.

Іноді лікарські засоби отримуються з **органів та продуктів життєдіяльності тварин (комах):**

<i>Cerebrolysin</i>	Церебролізін	комплекс пептидів з головного мозку свині;
<i>Thymalinum</i>	Тималін	комплекс поліпептидів з вилочкової залози телят;
<i>Apilacum</i>	Апілак	таблетки – містить суху речовину маточного молочка;
<i>Apisarthronum</i>	Апізартрон	мазь – препарат бджолоїної отрути (лат. <i>apis, is f</i> бджола);

Назви рослин, лікарсько-рослинної сировини та продуктів їх переробки в номенклатурі лікарських засобів

Лікарські засоби, виготовлені на основі рослинної сировини, займають важливе місце в лікарській терапії. У останні роки надзвичайно просунулася вперед фітотерапія (лікування зборами з цілющих трав) і гомеопатична практика, препарати якої готуються також здебільшого на основі продуктів рослинного, або тваринного походження.

Назви рослин в номенклатурі лікарських засобів

Як відомо, наукою, яка вивчає рослини, є ботаніка, наукою ж, що вивчає лікарські рослини, є фармакогнозія. У ботаніці кожна рослина має повну систематичну назву, що складається, як правило, з двох слів: назви роду, до якого належить вид, і наступного за ним видового епітета, наприклад: *Atropa belladonna* – красавка беладона; *Valeriana officinalis* – валеріана лікарська; *Mentha piperita* – м'ята перцева. У рецептурі і фармакогнозії для позначення сировини вживаються скорочені назви. Скорочення проводяться не довільно, а згідно з такими правилами:

- використовують тільки родові найменування, якщо лікувальний ефект має тільки один представник даного роду, або всі представники одного роду мають однакові лікувальні властивості: *radices Valerianae* – коріння валеріани; *herba Leonuri* – трава пустирника;

- використовують тільки видовий епітет, якщо його виражено іменником і якщо кілька видів, що належать до одного й того ж роду, надають різну лікувальну дію: *flores Chamomillae* – квітки ромашки; *herba Absinthii* – трава полину;

- не скорочується повне ботанічне найменування, якщо видовий епітет виражено прикметником і кілька представників одного роду мають лікувальні властивості: *folia Menthae piperitae* – листя м'яти перцевої; *sirupus Rubi idaei* – малиновий сироп.

У ботанічній номенклатурі назви рослин можуть сходити до різних мов, приймаючи, проте, при цьому латинізовану форму. Переважна більшість їх – грецького походження, менше – з латини.

Слова-назви лікарських рослин є у всіх відмінах латинської мови, крім п'ятої: *Urtica, ae f* – кропива, I відм.; *Leonurus, i m* – пустирник, *Rheum, i n* – ревінь, обидва II відм.; *Digitalis, is f* наперстянка, III відм.; *Quercus, us f* – дуб, IV відм. У останньому прикладі ми не помилилися з позначенням роду. Вам потрібно буде запам'ятати таке правило:

Н.В.! Всі назви дерев і більшості чагарників в латинській мові є іменниками жіночого роду: *Eucalyptus, i f* – евкаліпт (дерево); *Crataegus, i f* – глід (чагарник).

При найменуваннях лікарської рослинної сировини і продуктів первинної обробки рослин:

- слід завжди пам'ятати, що всі назви органів і частин рослин у рецептурі і в номенклатурі сировини слід вживати у множині. Виняток становлять два слова: «кора» і «трава», сукупне значення яких добре виражають форми однини.

- при цьому слід враховувати, що найменування масел будуються по-різному, залежно від типу сировини, з якої виходить продукт. Якщо виробничим матеріалом є кісткові плоди, найменування їх вживаються в термінах в родовому відмінку множини: *oleum Olivarum* – оливкова олія (досл. «масло оливок»), *oleum Persicorum*

– персикове масло (досл. «масло персиків»), але *oleum Helianthi* – соняшникова олія (досл. «масло соняшника»).

Про особливості слова «species»

Слово *species* у значенні «збір» (тверда лікарська форма складається з порізаного, або стовченого у порошок перемішаного листя, трави, коріння тощо) належить у латинській мові до групи іменників, що не мають форм однини. Це потрібно враховувати, погоджуючи з цим словом прикметники, наприклад, жовчогінний збір – *species cholagogae* (в род.в.: *specierum cholagogarum*); послаблюючий збір – *species laxantes* (в род.в.: *specierum laxantium*).

Запам'ятайте назви таких зборів

species cholagoagae	жовчогінний збір
species diureticae	сечогінний збір
species laxantes	послаблюючий збір
species pectorales	грудний збір
species polyvitaminicae	полівітамінний збір
species sedativae	заспокійливий збір
species stomachicae	шлунковий збір

Лексичний мінімум

Назви органів і частин рослин

bacca, ae f	ягода
cortex, icis m	кора
flos, floris m	квітка
folium, i n	лист
fructus, us m	плід
gemma, ae f	брунька
herba, ae f	трава
radix, icis f	корінь
rhizoma, atis n	корневище
semen, inis n	сім'я

Назви лікарських форм

decoctum, i n	відвар
extractum, i n	екстракт
infusum, i n	настій

mucilago, inis f	слиз
oleum, i n	олія
sirupus, i m	сироп
species, ei f	збір
succus, i m	сік
tinctura, ae f	настоянка

Назви лікарських рослин

Absinthium, i n	полин (гіркий)
Aloe, es f	алоє
Althaea, ae f	алтей
Belladonna, ae f	беладона
Betula, ae f	береза
Calamus, i m	аїр
Calendula, ae f	нагідки
Chamomilla, ae f	ромашка
Convallaria, ae f	конвалія
Crataegus, i f	глід
Eucalyptus, i f	евкаліпт
Ephedra, ae f	хвойник
Helianthus, i m	соняшник
Hippophae, es f	обліпіха
Farfara, ae f	мати-й-мачуха
Frangula, ae f	крушина
Clycyrrhiza, ae f	солодка
Hyoscyamus, i m	блекота
Hypericum, i n	звіробій
Leonurus, i n	пустирник
Linum, i n	льон
Mentha (ae) piperita	м'ята перцева
Millefolium, i n	деревій
Myrtillus, i m	чорниця
Quercus, us f	дуб
Plantago, inis f	подорожник
Rheum, i n	ревінь
Rosa, ae f	шипшина
Salvia, ae f	шавлія
Schizandra, ae f	лимонник
Strychnos, i f	челебуха

Taraxacum, i n	кульбаба
Tormentilla, ae f	перстач
Urtica, ae f	кропива
Valeriana, ae f	валеріана
Viburnum, i n	калина

Прикметники, дієприкметники

(in) solubilis, e	(не) розчинний
compositus, a, um	складний
concisus, a, um	подрібнений, різаний
enterosolubilis, e	кишковорозчинний
fluidus, a, um	рідкий
recens, ntis n	свіжий
siccus, a, um	сухий
sterilis, e	стерильний
sterilisatus, a, um	стерилізований
spissus, a, um	густий

Вправи

I. Утворіть словосполучення і перекладіть їх латинською мовою.

Листя (шавлії, евкаліпта, кропиви, алое, подорожника, мати-й-мачухи); коріння (валеріани, кульбаби, солодки, алтея, ревеню); квітки (ромашки, календули); трава (конвалії, звіробою, ефедри, деревію, кульбаби); плоди (глоду, шипшини, калини, чилибухи, блекоти, ялівцю); насіння (гарбуза, льону); кора (дуба, крушини); кореневища (перстачу, валеріани, аїру).

II. Перекладіть терміни латинською мовою у вигляді неузгоджених означень. Поставте отримані терміни у родовий відмінок.

A. М'ятна олія, перцевий пластир, алтейний сироп, ефірне масло, дубова кора, лляний слиз, м'ятна вода, абрикосове масло, лляне масло, настоянка м'яти, евкаліптова олія, екстракт беладони, солодковий сироп, настоянка глоду, сік алое.

B. Квітки ромашки, листя шавлії, плоди глоду, трава кропиви собачої, ягоди чорниці, бруньки берези, кора дуба, насіння льону, коріння солодки, кора крушини, кореневища перстачу, листя м'яти, березові бруньки, кореневища аїру, трава конвалії.

B. Настій листя евкаліпта, відвар кори крушини, слиз насіння льону, відвар плодів шипшини, настій листя м'яти, відвар дубової кори, настій березових бруньок, порошок коренів ревеню, настій листя кропиви, відвар ягід чорниці,

настій брусничного листа, настій квіток ромашки, настій листа шавлії і мати-й - мачухи, відвар березових бруньок.

III. Перекладіть терміни латинською мовою, звертаючи увагу на узгодження прикметників.

Протиастматичний збір, грудний еліксир, крохмальний слиз, ефірна настоянка, сухий екстракт глоду, складний солодковий сироп, густий екстракт кропиви, стерилізована настоянка пустирника, очищена кропова вода, рідкий екстракт кульбаби, висушені ягоди калини, сухе листа подорожника, подрібнені кореневища перстачу, густа суспензія бісептола, кишковорозчинні таблетки флогензиму, таблетки екстракту сени сухого.

IV. Перекладіть українською мовою, поставте кожен термін у родовий відмінок.

Fructus Rosae concisi exsiccati, herba Absinthii concisa, tinctura Valerianae simplex, baccae Viburni recentes, linimentum olei Terebinthinae compositum, radices Taraxaci concisae, flores Chamomillae sicci, tabulettae extracti Frangulae obductae, tabulettae extracti Sennae sicci, folia Plantaginis concisa, rhizomata Calami recentia, cortex Viburni siccus, emulsum seminum Cucurbitae, cortex, folia et baccae Hippophaes.

Граматичні категорії дієслова

Всі граматичні категорії латинського дієслова схожі з відповідними в українській мові, а тому не повинні викликати труднощі при читанні і розумінні.

Дієслова можуть використовуватись в трьох способах: дійсному, умовному, наказовому, із яких тільки два останніх використовую в рецептурі, оскільки при виписуванні рецепта дієслово виражає, або прохання (наказ), або умову приготування потрібних ліків.

Латинське дієслово змінюється за особами та числами, а також має два стани – активний і пасивний.

Словникова форма латинського дієслова має зазвичай чотири складові, із яких для створення рецептурних конструкцій необхідно тільки дві: перша (форма 1-ї особи однини, теперішнього часу дійсного способу) і остання (невизначена форма дієслова або інфінітив). Зазвичай ці дві форми і вказуються в словнику: *do, dare I* давати, видавати (пор. повну форму цього дієслова «*do, dedi, datum, dare*»).

Форма інфінітива має закінчення *-re* і цікава з декількох причин. Назвемо їх:

1) За інфінітивом визначають дієвідміну. Для цього необхідно звернути увагу на голосну, що стоїть попереду *-re*. Якщо це голосна *-a*, то дієслово слід віднести до I дієвідміни, якщо *-e*, то до II дієвідміни; *-e* вказує на приналежність до III-ї дієвідміни, а *-i* до IV дієвідміни. Саме через це у словнику не вказується повна форма інфінітива, *-a* тільки *-re* з попереднім голосним, а потім число, що визначає тип дієвідміни:

signo, āre I – позначати

misceo, ēre II – змішувати

solvo, ěre III – розчиняти

linio, ĩre IV – намащувати

2) За інфінітивом визначають основу дієслова*. Для цього необхідно відкинути від нього закінчення *-re* (у дієслів I, II, IV д.в) або *-ere* (III д.в).

3) Інфінітив бере участь в утворенні всіх форм наказового способу.

*Основою дієслова тут і в подальшому ми будемо називати основу теперішнього часу інфекта.

Визначення основи дієслова

Словникова форма		Відм.	Інфінітив	Потрібно відкинути	Основа
Signo, āre	позначати	I	Signāre	-re	Signa-
Misceo, ēre	змішувати	II	Miscēre	-re	Misce-
Addo, ěre	додавати	III	Adděre	-ěre	Add-
Diluo, ěre	розбавляти	III	Diluěre	-ěre	Dilu-
Finio, ĩre	закінчувати	IV	Finĩre	-re	Fini-

Imperativus. Наказовий спосіб

Наказовий спосіб дієслова позначає прямиий наказ і має форму другої особи. У рецептурі застосовується тільки однина наказового способу. У дієсловах I, II і IV дієвідмін воно повністю збігається з дієслівною основою, а у дієслів III дієвідміни до основи приєднується *-e*. Наказовий спосіб дієслів I, II і IV дієвідмін у множині утворюється безпосереднім додаванням до форм однини закінчення *-te*, а у дієслів III дієвідміни - додаванням *-ite* із заміною попереднього *-e* на *-i*.

Для утворення заперечної форми наказового способу використовується двослівне формулювання, що складається з наказового способу неправильного дієслова *nolle* – не хотіти, чи не бажати (*noli* – в однині; *nolite* – у множині) і інфінітива, що відповідає дієслова: наприклад, «*noli nocere!*» – не зашкодь! (одна з медичних заповідей).

Утворення форм наказового способу

Словникова форма	Від.	Основа	Imperativus			
			однина		множина	
Signo, āre	I	Signa-	Signa!	Познач!	Signāte!	Позначте!
Misceo, ēre	II	Misce-	Misce!	Змішай!	Miscēte!	Змішайте!
Solvo, ěre	III	Solv-	Solve!	Розчини!	Solvīte!	Розчиніть!
Audio, ĩre	IV	Audi-	Audi!	Слухай!	Audīte!	Слухайте!

Conjunctivus. Умовний спосіб

Значення. У рецептурі використовується тільки одне з багатьох значень латинського умовного способу – спонування до дії, наказ. Українською мовою форми кон'юнктива з таким значенням перекладаються:

1. Дієсловом 3-ї особи в сполученні зі словом «нехай»;
2. Невизначеною формою дієслова зі спонукальним значенням,
Наприклад: Нехай буде змішано! або Змішати!

Утворення. Кон'юнктив утворюється у дієслів I дієвідміни шляхом зміни основи (-a- замінюється на -e-), в II, III і IV дієвідмінах – шляхом додавання до основи суфікса -a- і приєднання до них закінчень 3-ї особи: у активному: -t- (одн.) , -nt- (множ.); у пасивному: -tur- (одн.) , -ntur- (множ.).

Утворення форми кон'юнктива.

Дієслово	Основа	Основа Conj.	Conjunctivus	
			Activum	Passivum
Signo, āre 1 позначати	Signa-	Signe-	Signe-t, signe-nt	Signe-tur, signe-ntur
			Нехай (він, вони) позначать	Нехай (його, їх) позначать

Misceo, ēre 2 змішувати	Misce-	Miscea-	Miscea-t, miscea-nt	Miscea-tur, miscea- ntur
			Нехай (він, вони) змішають	Нехай (його, їх) змішають
Solvo, ěre 3 розчиняти	Solv-	Solva-	Solva-t, solva-nt	Solva-tur, solva-ntur
			Нехай (він, вони) розчиняти	Нехай (він, вони) розчинять
Audio, ĩre 4 слухати	Audi-	Audia-	Audia-t, audia-nt	Audia-tur, audia-ntur
			Нехай він (вони) слухає (ють)	Нехай його (їх) слухають

Стандартні рецептурні формулювання з дієсловами

Латинська частина рецепта починається словами *Recipe*: (візьми), тобто в наказовій формі однини від дієслова – *recipio, ěre* «брати, взяти». Це єдине дієслово в рецепті, яке ніколи не замінюється кон'юнктивом.

В інших простих рецептурних реченнях дієслівні форми наказового та умовного способу рівнозначні за змістом та взаємозамінні. У рецепті дієслівні формулювання, як правило, використовуються в стандартних формах, а потім їх цілеспрямовано вивчають напам'ять (таблиця).

Imperativus		Conjunctivus	
Da. Signa.	Видай! Познач!	Detur. Signentur.	Нехай буде видано, позначено. Видати. Позначити
Misce. Da. Signa.	Змішай! Видай! Познач!	Misceatur. Detur. Signetur.	Нехай буде видано, позначено! Змішати. Видати. Позначити.

Sterilisa!	Простерилізууй!	Sterilisetur!	Нехай буде простерилізовано!
Repete!	Повтори!	Repetatur!	Нехай буде повторено!
Da tales doses.	Видай такі дози!	Dentur tales doses.	Нехай будуть видані такі дози. Видати такі дози
Divide in partes aequales.	Розділи на рівні частини!	Dividatur in partes aequales.	Нехай будуть розділені на рівні частини. Розділити на рівні частини!
	!		

Примітка: дієслово «*Detur*» завжди стоїть в однині, тому що в ньому мається на увазі підмет *remedium* «препарат лікарський». У складі речення «*Dentur tales doses*» це дієслово має одну форму множини, тому що стоїть підмет *doses* «дози».

Дієслово «*feri*» у рецептурі

Неправильне дієслово *Fieri* «виходити, створюватися» має закінчення активного стану, а значення – пасивного стану. У рецептурі використовується лише третя особа однини і множини.

Утворюються ці форми за допомогою такої схеми:

Основа <i>fi-</i> + <i>a</i> + особове закінчення 3-ї особи (активного стану)		
Singularis	fiat	Нехай утвориться
Pluralis	fiant	Нехай утворяться

Модель рецептурної форми з дієсловами *feri*:

Misce, (ut) fiat (fiant) + назва лікарської форми в Nom. Sing. (Pl.), де *ut* «щоб»,
напр:

<i>Misce, ut fiat pulvis.</i>	Змішай, щоб вийшов порошок.
<i>Misce, fiat pulvis.</i>	Змішай, нехай вийде порошок.
<i>Misce, fiat suppositorum.</i>	Змішай, нехай утвориться свічка.
<i>Misce, fiant suppositoria.</i>	Змішай, нехай утворяться свічки.
<i>Misce, fiant pilulae.</i>	Змішай, нехай утворяться пілюлі.
<i>Misce, fiant species.</i>	Змішай, нехай вийде збір.

Лексичний мінімум

Дієслова:

addo, -ere 3	додавати
coquo, -ere 3	варити
diluo, -ere 3	розбавляти
divido, -ere 3	розділяти
do, dare 1	давати
misceo, -ere 2	змішувати
recipio, -ere 3	брати, взяти
repeto, -ere 3	повторювати
salveo, -ere 3	бути здоровим
signo, -are 1	позначати
solvo, -ere 3	розчиняти
steriliso, -are 1	стерилізувати
valeo, -ere 2	бути здоровим
verto, -ere 3	перевертати, вертати

Вправи

I. Вставте пропущені в інфінітиві дієслова голосні з позначенням їх «короткості» та «довготи».

sterilisiro, ...re 1, recipio, ...re 3, verito, ...re 3, adhibeo, ...re 2, nutrio, .. re 4, sano, ...re 1, vivo, ...re 3, audio, ..re 4, do, d...re 1, diluo, ...re 3, laboro, ... re 1, studeo, ...re 2, sentio, ...re 4, valeo, ... re 2, destillo, ...re 1, coquo, ...re 3.

II. За формою інфінітива визначте дієвідміну дієслова, виокремте основу й утворіть форму наказового способу однини і множини.

dare, signare, refrigerare, miscere, studere, dividere, audire, videre, sterilisare, solvere, linire, vertere, repetere.

III. Утворіть дві форми наказового і чотири умовного способу від поданих дієслів. Кожну форму перекладіть українською мовою.

Позначати, стерилізувати, виловлювати, змішувати, додавати, застосовувати, повторювати, здрастувати, жити, закінчувати, жити.

IV. Закінчіть рецептурні вислови.

Misce, fiat (порошок, мазь, паста, лінімент).

Misce, fiant (пілюлі, збір, свічки, шарики).

V. Перекладіть латинською мовою.

1. Змішай, нехай утвориться складний порошок.
2. Змішай, нехай утвориться дрібний порошок.
3. Змішай, щоб утворився збір.
4. Змішай, нехай вийдуть ректальні свічки.
5. Змішай, нехай вийде складний лінімент.
6. Змішай, нехай вийде пілюльна маса.
7. Змішай, щоб вийшла густа (щільна) суспензія.
8. Змішай, щоб вийшли вагінальні кульки.

VI. Перекладіть речення.

A. Додай касторової олії 5 мл; візьми мазь ксероформу 30,0; змішай 3 мл олії м'яти перцевої; видай лініменту синтоміцину 25,0; візьми емульсії рицинової олії 20,0; видай розчину адреналіну 10,0; простерилізуй 20,0 мл рицинової олії.

Б. Нехай будуть видані такі дози числом 10; нехай будуть видані свічки числом 6; нехай буде видана настойка евкаліпта; нехай буде виданий розчин амідопірина; нехай буде виданий настій коренів валер'яни; нехай буде простерилізований розчин новокаїну. Повторювати двічі!; Видати екстракт!; Видати вагінальні супозиторії.

VII. Перекладіть українською / латинською мовою.

A. Remedium pro dosi, tabulettae contra tussim, praeparata ex tempore, dosis pro dosi letalis, dosis pro die maxima, dosis pro cursu minima, pulvis pro suspensione, solutio pro injectionibus intravenosa, guttae ad odontalgiam, oleum Hippophaes pro inhalatione, Chloroformium pro narcosi, Iodum ad usum externum, tabulettae Dimedroli pro infantibus, Collargolum in vitro nigro.

Б. Розчин фурациліну для зовнішнього вживання, порошок ампіциліну для суспензій, рицинова олія у чистому вигляді, ефір медичний для наркозу, свічки з димедролом для дітей, розчин камфори в олії для зовнішнього вживання, гідроксиду натрію для ін'єкцій, розчин нітриту натрію в ампулах, таблетки оротату калію для дітей, розчин метиленового синього для зовнішнього вживання.

Вживання прийменників у номенклатурі лікарських засобів

Вживання прийменників у рамках фармацевтичного терміна є необхідним, коли потрібно утворити назву речовини з певним додаванням, виявити присутність тієї чи іншої лікувальної субстанції в лікарській формі, або вказати на джерело отримання лікарської речовини: розчин люголя з гліцерином, очні плівки з

сульфатом атропіну, сироп зі свіжих ягід малини тощо. Крім того прийменники беруть активну участь у стандартних, стійких рецептурних конструкціях.

Характеристика латинських прийменників

Прийменники в латинській мові з точки зору відмінкового керування діляться на дві групи: одні вживаються з акузативом (він відповідає українсьому знахідному відмінку), а інші після себе аблятива (в українській мові немає ідентичного відмінка, найближчим до нього за функціями є місцевий). Із закінченням цих двох відмінків ви поки не знайомі, але для утворення відмінків завчити їх необхідно.

Закінчення Acc. і Abl. для іменників всіх відмін

Відмінок, число	I	II	III	IV	V
Accusativus Singularis	-am	-um	-em (-im)	-um	-em
Accusativus Pluralis	-as	-os	-es	-us	-es
Ablativus Singularis	-a	-o	-e (-i)	-u	-e
Ablativus Pluralis	-is	-is	-ībus	-ībus	-ēbus

Прийменники вживаються в багатьох медичних і фармацевтичних виразах. Навчитися правильно будувати прийменникові словосполучення – означати засвоїти, якого відмінка вимагає іменника той чи інший прийменник. Неприпустимо визначати відмінок, задаючи питання від українського еквівалента латинського прийменника – в цьому випадку ви неминуче станете застосовувати до латинської мови правила, не властиві їй. Необхідно чітко запам'ятати саме латинське керування прийменників.

Прийменники, що вимагають акузатива:	Прийменники, що вимагають аблятива:
<i>ad</i> «до, при, для»	<i>cum</i> «з»
<i>contra</i> «проти»	<i>ex</i> «з, із»
<i>per</i> «через, за допомогою»	<i>pro</i> «для, за»
<i>post</i> «після»	<i>sine</i> «без»

Для прийменника – *in* «в, на», *sub* «під» – можуть вживатися з обома відмінками (звичайно, не одночасно). Відмінок обирають залежно від поставленого до фрази питання. Питання «куди?», «у що?» вимагають знахідного відмінка (акузатива), а питання «де?», «у чому?» – аблятива, наприклад: у воду (куди?) – *in*

aquam (Acc.), під язик (куди?) – *sub linguam* (Acc.); у воді (де?) – *in aqua* (Abl.), під язиком (де?) – *sub lingua* (Abl.).

Лексичний мінімум

contra tussim	проти кашлю
ex tempore	екстемпально
in spritz-tubulis	в шприц-тюбиках
in vitro	в пробірці, в лабораторних умовах
in vitro nigro (fusco)	у темній склянці
in vivo	на живому організмі
per inhalationem	з допомогою інгаляції
per os	через рот, перорально
per rectum	через пряму кишку
per se	у чистому вигляді
pro auctore (pro me)	для автора (для мене) термін вживається замість прізвища лікаря – якщо він виписує рецепт для себе
pro cursu	доза на період лікування
pro die	на день, добова доза
pro dosi	на один раз вживання, разова доза
pro frictionibus	для втирань
pro infantibus	для дітей
pro injectionibus	для ін'єкцій
pro narcosi	для наркоза
pro r(o)entgeno	для рентгена
pro usu parenterali	для парентерального вживання (введення)

Вправи

1. Перекладіть латинською мовою наступні запропоновані вирази.

А. З анальгіном, з фенобарбіталом, з ксероформом, з екстрактом беладони, з ментолом, з відваром ромашки, з обліпиховою олією, з нашатирним спиртом, з етиловим спиртом, з розчином новокаїну, з корінням валеріани, з плодами шипшини, з цукровим сиропом, з гідрохлоридом тетрацикліну, з сульфатом неоміцину, з оксидом цинку, з метилсаліцилатом;

Б. При дизентерії, при ангіні, при гастриті, при блювоті, при печінкових коліках, при зубному болю (зубів), при корості, при пролежнях;

В. Для настоянки, для відвару, для густої суспензії, для складного порошку, для ізотонічного розчину, для наркозу, для внутрішньом'язових ін'єкцій, для

інгаляцій, для дітей, для пілюльної маси, для ректальних свічок, для вагінальних кульок;

Г. В ампулах, в таблетках, в гранулах, в капсулах, в папері, в мішечку, в коробочках, під язик, в паперовий мішечок, у вощений папір.

2. Перекладіть латинською мовою всі запропоновані варіанти термінів і запропонованих словосполучень.

А. Ін'єкція підшкірна (внутрішньовенна, внутрішньом'язова), для підшкірної (внутрішньовенної, внутрішньом'язової) ін'єкції, для підшкірних (внутрішньовенних, внутрішньом'язових) ін'єкцій; капсула крохмальна (желатинова), капсули крохмальні (желатинові), в крохмальних (желатинових) капсулах; гранула, гранули, в гранулах; етиловий спирт, з етиловим спиртом.

Б. Супозиторії (з синтоміцином, з парацетамолом, з обліпиховою олією, з новокаїном, з іхтіолом, з беладони, з папаверином гідрохлоридом, з гліцерином, з евкаліміном, з настойкою календули), розчин (праксодолола, промедол, мнофона для ін'єкцій, гентаміцину сульфату, саліцилової кислоти, стрихніну нітрату в ампулах, хлориду натрію з глюкозою, ретинолу ацетату в олії, папаверину гідрохлориду, нікотината ксантинола, «Дентинокс»).

4. Перекладіть терміни латинською мовою.

А. Свічки з ксероформом, ефір для наркозу, інсулін для ін'єкцій, збір для полоскань, метиленовий синій в капсулах, піоцід в ампулах, трава деревію з листям, коріння кульбаби з травою, мазь з анестезином, фосфат кодеїну в таблетках, сироп алое з залізом, емульсія з касторової олії, вітамін Р з плодів шипшини, вода для ін'єкцій в ампулах, ректальні свічки з іхтіолом, очні плівки з флореналом, вагінальні супозиторії з синтоміцином, нашатирний спирт в ампулах.

Б. Настоянка конвалії з камфорним спиртом; очні плівки з сульфатом атропіну; розчин глюкози з аскорбіновою кислотою; порошок з окситетрацикліном для суспензій; лінімент синтоміцину з новокаїном; таблетки «Мікрійод» з фенобарбаріталом, вкриті оболонкою; порошок феноксиметилпенициллина для суспензії; масляний розчин вітаміну D в ампулах; Тіопентал-натрій з салицилатом натрію; очні плівки з гідрохлоридом пілокарпіну; основний нітрат вісмуту з екстрактом беладони.

5. Перекладіть латинською мовою, не використовуючи прийменники.

Розчин ретинолу (вітаміну А) в олії, розчин йоду в спирті, квітки ромашки в порошку, лимонна кислота в порошку, таблетки екстракту валеріани в оболонці, розчин брильянтового зеленого в спирті, сухі плоди глоду в порошку, розчин натрію тетраборату в гліцерині.

6. Дайте точний переклад термінів, поставте кожен у рецептну форму.

А. Linimentum olei Terebinthinae compositum, tabulettae «Maalox» transbuccales, tabulettae extracti Valerianae obductae, Furaginum solubile, tinctura Leonuri sterilisata, vaccinum antirabicum siccum, species sedativae, emplastrum Capsici adhaesivum,

emulsum «Almegel» obvolvens, solutio Ammonii caustici concentrata, solutio Furacilini spirituosa, extractum Belladonnae spissum, unguentum Erythromycini ophthalmicum, serum antitetanicum purificatum, solutio Synoestrolis oleosa, vaccinum gripposum purificatum siccum.

Б. Pulvis Phenoxymethylpenicillini pro suspensione, suppositoria cum extracto Belladonnae, emulsum olei Persicorum, elixir cum extracto Glycyrrhizae, oleum Hippophaës pro inhalationibus, rhizomata cum radicibus Valerianae, unguentum contra scabiem, pulvis Ampicillini pro suspensione, solutio Lugoli cum Glycerino, species ad gargarismata, solutio Lugoli cum Glycerino, rhizomata cum radicibus Valerianae, solutio Oestradioli in ampullis, Methylenum coeruleum in capsulis, rhizomata cum radicibus Sanguisorbae, succus Aloës cum Ferro, solutio Ammonii caustici, suppositoria rectalia cum Nystatino.

Загальна рецептура

Рецепти – це письмове призначення лікаря фармацевту, яке складено за встановленою формою, де йдеться про виготовлення, видачу і способи прийому ліків. Рецепт – це важливий юридичний, а у випадку безкоштовного пільгового продажу ліків, і грошовий документ. До вивчення рецепту, напрацювання навичок його правильного заповнення потрібно відноситися з відповідальністю, бо будь-які помилки, або неточності у назві діючої речовини неприпустимі, вони можуть призвести до непередбачуваних, якщо навіть не трагічних наслідків.

Лікар повинен заповнювати усі передбачені у бланку пункти; а латиною – тільки середню частину рецепта, де він безпосередньо перераховує готові медикаменти, або інгредієнти для приготування того чи іншого лікарського препарату і операції, необхідні для його виготовлення та застосування.

Рецепт виписується на стандартному бланку (105×148 мм) чітко і розбірливо, без виправлення, чорнилом або кульковою ручкою. Лікарі, що мають право видачі рецепту, зобов'язані вказувати в них свою посаду і звання, ставити підпис і завіряти її особистою печаткою.

Структура рецепта

У рецепті зазвичай виділяють такі пункти:

Inscriptio – штамп лікувально-профілактичного закладу і його шифр, дата виписки рецепта, слова «дорослий / дитячий».

Nomen aegroti et aetas aegroti – прізвище, ініціали та вік хворого.

Nomen medici – прізвище, ініціали лікаря.

Praescriptio – «пропис», латинською мовою, яка складається з *invocatio* – традиційне звернення до фармацевта *Recipe* «взьми» і *designatio materialium* – позначення речовин із зазначенням їх кількості.

Subscriptio – «підпис», частина, що містить певні вказівки фармацевту про лікарську форму, кількість доз, вид упаковки, видачу ліків.

Signatura – «позначення», частина, яка складається з обов'язкового латинського слова *Signa* «познач» (або *Signetur* «позначити») і вказівки хворому російською мовою (у Росії) або українською (в Україні) про спосіб і частоту прийому ліків.

Nomen et sigillum personale medici – підпис лікаря, скріплена особистою печаткою.

Якщо хворий потребує екстреного отримання ліків, лікар в правому верхньому кутку рецепта може написати *Cito!* – «Швидко!», *Statim!* – «В той же час!», «Негайно!».

Рецепти бувають складні та прості. Простий рецепт містить одну лікарську речовину, у складному перераховується декілька складових, що входять до складу певного лікарського засобу. У складному рецепті кожна нова назва пишеться з нового рядка та з великої букви. На першому місці виписується основний лікарський засіб *basis seu remedium cardinal* (головний засіб), на фармацевтичну дію якого лікар розраховує в перше чергу. У наступному рядку вказується *remedium adjuvans* – допоміжний засіб, фармакологічна дія посилює дію основного або, навпаки, знижує його небажаний побічний ефект.

Якщо необхідно покращити смак ліків або зменшити його подразнюючу дію, надати колір, змінити запах, виписують *remedium corrigens* – корегуючий засіб (це можуть бути цукор, сироп, м'ятна вода тощо).

На останньому місці ставиться формоутворюючий засіб – *remedium constituens*, який надає лікам бажану форму, але фармакологічної дії на організм в більшості випадків не має. Наприклад, для приготування настоїв використовують очищену воду, для приготування мазей – жирову основу (частіше вазелін чи ланолін), для приготування свічок, клубочків – масло (олію), какао.

Завершується латинська частина рецепта у зверненні до фармацевта вказівкою, у якому вигляді та в якій кількості повинно бути приготовлено чи відпущено препарат. І хоча подібні випадки носять формальний характер, для їх правильного використання необхідно розуміти їх структурні особливості застосування. Без рецептурного формулювання рецепт неможливий. Так як майже всі формулювання базуються на основі дієслів, необхідно познайомитися з цією частиною в латинській мові.

Правила оформлення латинської частини рецепта

Основна складова рецепта представлена в *designatio materialium*. Зі звернення «*Recipe:*» латинська частина починається і потім за правилами латинської граматики. В українській мові дієслово «візьми» потребує після себе прямого

доповнення у знахідному відмінку; при перекладі латинською мовою після слова *Recipe*; потім йде пряме доповнення в акузативі, і цим прямим доповненням є кількість взятої лікарської речовини, яку ми позначаємо з правого боку рядка. Кількість в грамах або мілілітрах, логічно потребує після себе доповнення в генетиві, і вже цим доповненням являється лікарський препарат, означення якого слідує зразу ж після слова «*Recipe*:».

Схема-модель рецептурного рядка:

Для правильного оформлення рецептурного бланка потрібно запам'ятати такі правила:

Під словом «*Recipe*» нічого не пишеться.

Назву кожної лікарської речовини записують на окремому рядку. Кожен рядок починається з великої літери.

У середині рядка з великої літери пишуть назви хімічних елементів, лікарських препаратів, лікарських речовин і їх поєднань, назви катіонів у солях.

У середині рядка з маленької літери пишуть всі прикметники, дієприкметники, прислівники, прийменники, а також назви аніонів в солях і назви частин рослин.

Дозування лікарських речовин вказують з правого боку рецепта, в стовпчик.

«*Signa*» розміщують на окремому рядку, після чого ставиться крапка; призначення ліків і спосіб їх застосування пишеться з великої літери українською мовою.

Наприклад:

Recipe: Infusi herbae Thermopsidis 0,1 – 100 ml

Liquoris Ammonii anisati 1ml

Natrii benzoatis 0,6

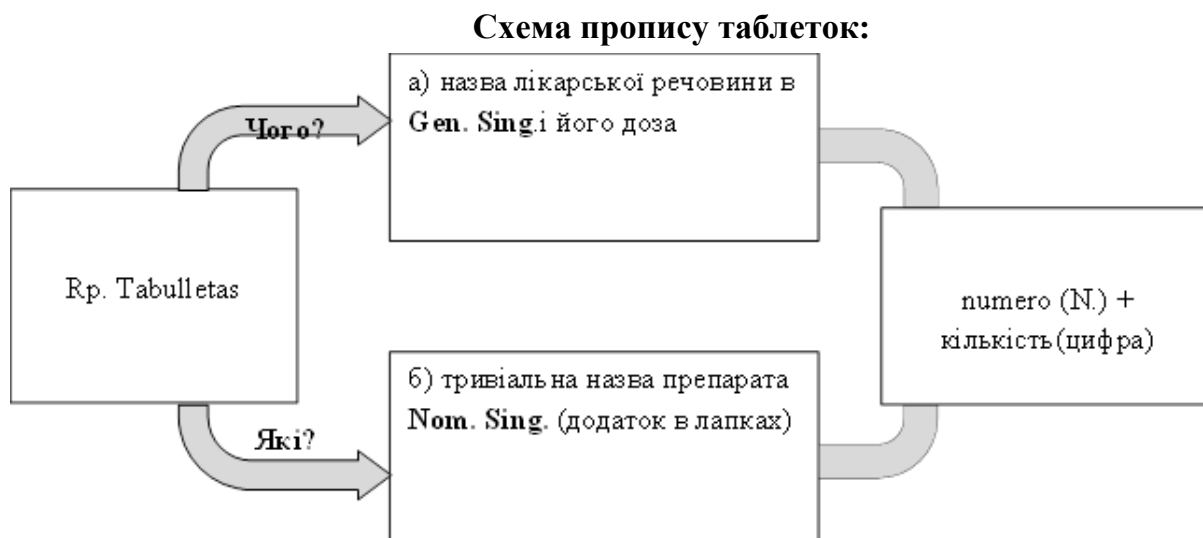
Sirupi Althaeae 20 ml

Misceatur. Detur.

Signetur. По 1 чайній ложці 3 рази в день дитині 9 міс.

Прописування готових лікарських форм

При прописуванні в готових рецептах, тобто таких, що надходять до аптечних установ у фасованому вигляді форм, слід пам'ятати, що назва лікарської форми ставиться в знахідному відмінку множини, так як воно граматично залежить від слова «*Recipe*», а не від позначення дози. Французьке слово *dragee* (драже) в рецептах не відмінюється. Схему граматичної залежності в прописах подібних назв можна представити так:

Recipe: Tabulettas Monomycini 0,25 numero 50

Detur.

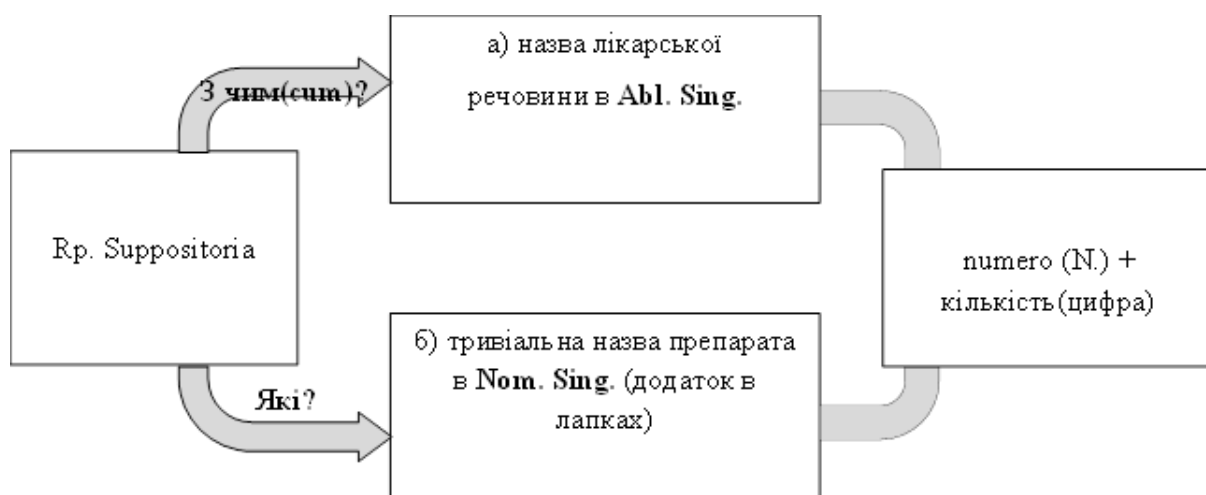
Signetur. По 1 таблетці 2 рази а день.

Recipe: Tabulettas «Theraphyllinum» numero 10

Detur.

Signetur. По 1 таблетці вранці і ввечері.

Схема пропису свічок:

Recipe: Suppositoria cum Ichthyolo 0,2 numero 10

Detur.

Signetur. По 1 свічці на ніч.

Recipe: Suppositoria «Anaesthesolum» numero 12

Detur.

Signetur. По 1 свічці на ніч.

Одиниці вимірювання у рецепті

1. Кількість твердих, або сипучих лікарських речовин прописується в грамах. Слово «грам» опускається і цифра позначається десятковим дробом.

Наприклад: Recipe: Unguenti Zinci 30,0;

Recipe: Anaesthesini 0,3.

2. Кількість рідких лікарських речовин вказується в мілілітрах (ml), рідше – в грамах.

Наприклад: Recipe: Olei Vaselini 30 ml (30,0);

Recipe: Extracti Crataegi fluidi 20 ml;

Recipe: Solutionis Papaverini hydrochloridi 2% – 1,5 ml.

3. Якщо призначають рідкий лікарський препарат в кількості менше 1 ml, то він дозується в краплях і записується в знахідному відмінку однини (*guttam*) або множини (*guttas*). Доза позначається римською цифрою після слова «*guttas / as*».

Наприклад: Recipe: Solutionis Adrenalini hydrochloride 0,1% guttam I;

Recipe: Olei Menthae piperitae guttas V.

4. При виписуванні антибіотиків дозування часто вказується в одиницях дії (ОД) українськими літерами.

Наприклад: Recipe: Tetracyclini 100000 ОД

Recipe: Benzylpenicillini-natrii 250000 ОД

5. Якщо два або кілька лікарських препаратів виписується в однаковій кількості, то кількість вказується лише в останньому з них, а перед числом ставиться слово «*ana*» (по, порівну).

Наприклад:

Recipe: Amidopyrini

Analgin ana 0,25

Da tales doses numero 12 in tabulettis

Signa. По одній таблетці при головному болі.

6. Якщо рецептурний рядок не вмістився, то його переносять на наступний, відступивши від початку рядка так, щоб кількість речовини була справа. Під «*Recipe:*» залишають вільне поле для таксировки.

7. При скороченому виписуванні таблеток і супозиторіїв з одним інгредієнтом можна ставити назву лікарської форми в *Acc. Sing. (Tabulettam, Suppositorium)*. У такому випадку виписка закінчується фразою: «*Da (Dentur) tales doses numero....*».

Recipe: Tabulettam Digoxini 0,0001

Da tales doses numero 12

Signa. По одній таблетці 1 раз на день

Recipe: Suppositorium cum Ichthyolo 0,2

Dentur tales doses numero 10

Signa. По одній свічці на ніч.

8. Розповсюджена також виписка таблеток, в якій вказується назва лікарської речовини і її разова доза, а закінчують виписку визначенням числа таблеток в стандартному виразі «*Da (Dentur) tales doses numero...in tabulettis*». «Видай такі дози числом... в таблетках.»

Recipe: Digoxini 0,0001

Da tales doses numero 12 in tabulettis

Signa. По 1 таблетці 1 раз на день.

Виписка комбінованих лікарських препаратів

При виписуванні комбінованих лікарських препаратів назва лікарської форми вживається у знахідному відмінку множини, а умовна назва – в лапках без зміни відмінка (тобто в називному відмінку однини).

Recipe: Tabulettas «Theraphyllum» numero 10;

Recipe: Suppositoria «Anusolum» numero 12.

Вправи

1. Прочитайте рецепти, використовуючи потрібні закінчення.

1. Recipe: Tinctur... Belladonn... 10 ml;
2. Recipe: Tinctur... Convallari...;
Tinctur... Valerian...ana 10 ml;
3. Recipe: Speci... pectoral... 10,0;
4. Recipe: Tabulett... Sulfadimezin... numer... 12;
5. Recipe: Suppositori... cum Ichthyol... numer... 10;
6. Recipe: Spirit... aethylic... 95% – 20 ml;
Aqu... purificat... 10 ml;
7. Recipe: Pulver... cum Oxytetracyclin... pro suspension... 30,0.

2. Перекладіть українські слова латинською мовою:

1. Recipe: Tablettae (від кашлю) numero 12;
2. Recipe: Tablettae Furacilini 0,02 (для зовнішнього) numero 10;
3. Recipe: Suppositoria (з екстрактом) Belladonnae 0,015 numero 6;
4. Recipe: Aetheris (для наркозу) 100 ml
Da (в темній банці);
5. Recipe: Solutionis Diprophyllini 10% – 5 ml
Da tales doses numero 6 (в ампулах).

3. Перекладіть рецепти українською мовою.

1. Recipe: Emulsi olei Ricini 180,0
Sirupi Sacchari ad 200,0
Misce. Da.
Signa. По 2 столовые ложки через 1 ч до наступления
слабительного действия.
2. Recipe: Extracti Aloës fluidi 1,0
Da in ampullis.
Signa. По 1 мл под кожу.
3. Recipe: Suppositorium cum Ichthyolo 0,2
Da numero 10 in scatula.
Signa. По 1 свече 1 раз в день.
4. Recipe: Sirupi Rhei 30,0
Da.
Signa. По 1 чайной ложке 2 раза в день ребёнку 8 лет.
5. Recipe: Infusi foliorum Salviae 200 ml
Da.
Signa. Для полоскания.
6. Recipe: Olei Terebinthinae 10 ml
Da.

- Signa. По 10-15 кап. на стакан горячей воды для ингаляции.
7. Recipe: Tabulettas Sulfadimezini 0,5 numero 20
Da.
Signa. По 2 таблетки 4 раза в день.
8. Recipe: Tabulettas «Sedalgin» numero 20
Da.
Signa. По 1-2 таблетки.
9. Recipe: Methothyriini 0,01
Da tales doses numero 20 in tabulettis
Signa. По ½ таблетки 3 раза в день.
10. Recipe: Suppositoria «Anaesthesolum» numero 20
Da.
Signa. По 1 свече в прямую кишку на ночь
11. Recipe: Infusi herbae Hyperici 20,0-200 ml
Da.
Signa. На 3 приёма в день перед едой.
12. Recipe: Extracti Sanguisorbae fluidi 30 ml
Da.
Signa. По 40 капель 4 раза в день.
13. Recipe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae ana 10 ml
Extracti Crataegi fluidi 5 ml
Mentholi 0,5
Misce. Da.
Signa. По 15 капель 3 раза в день перед едой.

4. Запишіть рецепти латинською мовою.

1. Візьми: Рідкого екстракту кропиви
Рідкого екстракту деревію
по 25 мл
Змішати. Видати.
Позначити. По 25-30
крапель 3 рази в день
за ½ години до їжі.
2. Візьми: Розчину сульфацилу-
натрію 30% – 5 мл
Нехай буде видано такі
дози кількістю 6 в ампулах
Нехай буде позначено.
По 3 мл 2 р. в день у вену.

3. Візьми: Очищеного скипидару 10,0
Саліцилової кислоти 2,0
Вазеліну до 30,0
Змішати для отримання
мазі.
Видати.
Позначити. Антисептична
мазь.
4. Візьми: Очищеного етилового
спирту 40%
Ментолу по 20 мл
Видати.
Позначити. Втирання.
5. Візьми: Розчину камфори в олії
20 % –1 мл
Видати такі дози кількістю
6 в ампулах.
Позначити. Вводити під
шкіру.
6. Візьми: Розчину нітрогліцерину у
спирті 1% – 5 мл
Видати.
Позначити. По 2 краплі на шматочок
цукру.
7. Візьми: Настоянки валеріани
Настоянки конвалії
по 10 мл
Настоянки беладони 2,5 мл
Ментолу 0,1
Змішати. Видати.
Позначити. По 20-25
крапель 3 рази в день
8. Візьми: Сиропу солодки 30 мл
Видати.
Позначити. По 1 столовій
ложці 3 рази на день.
9. Візьми: Кори крушини
Квітів ромашки
Квітів липи
Сухих плодів калини

- по 15,0
Змішати, нехай утвориться
збір.
Видати.
Познач. Заварювати як чай.
10. Візьми: Кори крушини
Листя кропиви по 15,0
Листя м'яти перцевої
Кореневища з коренем
валеріани по 5,0
Змішати. Нехай
утвориться збір. Видати.
Познач. Приготувати
відвар з розрахунку
1 ст. л. на стакан
кип'ятку, вживати по ½
стакану вранці та
увечері.
11. Візьми: Протиастматичного збору
50,0
Видати у мішечку.
Позначити. Курильний
збір.
12. Візьми: Трави деревію 8,0
Листя м'яти перцевої 1,0
Змішати. Нехай
утвориться збір.
Видати такі дози
кількістю 6 в паперових
мішечках.
Познач. Заварювати
стаканом окропу,
настояти 15 хв.
Процідити. Вживати
по ст. л. 3-4 р. на день.
13. Візьми: Коренів алтея
Коренів солодки по 10,0
Дубової кори 3,0
Змішати, нехай утвориться
збір.

- Видати.
Познач. Заварити в окропі.
14. Візьми: Соняшникової олії
Хлороформу по 15,0
Змішати. Видати.
Позначити. Для втирання з
наступним щільним
закутуванням.
15. Візьми: Тальку
Пшеничного крохмалю
порівну по 15,0
Змішати. Видати.
Позначити. Дитяча
присипка.
16. Візьми: Нафталану 45,0
Борної кислоти 5,0
Оксиду цинку 10,0
Пшеничного крохмалю 15,0
Вазеліну до 100,0
Змішай, нехай вийде паста.
Познач. Змащувати при опіках
17. Візьми: Фенолу 0,5
Гліцерину 10,0
Персикової олії 10 мл
Змішай. Видай.
Познач. Вушні краплі.
18. Візьми: Пігулки метіоніну 0,25,
вкриті оболонкою
числом 50
Видай.
Познач. По 2 пігулки 3
рази на день
19. Візьми: Сірої ртуті мазі 5,0
Видай.
Познач. Для змазування
пошкоджених ділянок
20. Візьми: Пепсину 2,0
Розбавленої
хлористоводневої
кислоти 5 мл

Очищеної води 180 мл
Змішати. Видати
Позначити. По 1 чайній
ложці 3 рази на день

Хімічна номенклатура в латинській мові

Значна частина назв лікарських засобів, що прописують в сучасних рецептах, становлять назви хімічних сполук, і лікар повинен добре знати принципи їх побудови як в латинській, так в і українській мові. Для найменування хімічних сполук використовується кілька систем, але жодна з них не підходить для всіх з'єднань, тому наразі застосовуються три типи номенклатури: тривіальна, раціональна і систематична.

Становлення латинської хімічної термінології

Тривіальна чи історична номенклатура – перша номенклатура, яка виникла на початку розвитку хімічної термінології, коли не існувало ще класифікації будови хімічних сполук. Античні вчені-природознавці, а потім і середньовічні алхіміки і хіміки пізнішого часу давали випадкові, часто опосередковані назви грецького і латинського походження. Назви могли відображати джерело отримання речовини (лимонна кислота, щавлева кислота), його зовнішній вигляд або запах (ароматичні вуглеводні), колір (метиленовий синій).

Раціональна номенклатура – номенклатура, що виникла разом із створенням класифікації та унітарної теорії будови хімічних сполук у ХІХ ст. Як правило, вона має національний характер. Наприклад, назви органічних сполук утворюються відповідно до типу, до якого вони належать (граничні вуглеводні).

Назви найважливіших хімічних елементів

Всі латинські назви хімічних елементів – іменники середнього роду II відміни, за винятком двох: *Sulfur, uris n* сірка (III відм.) і *Phosphorus, i m* фосфор (чол. р.).

Хімічні символи походять від латинських елементів і відображають їх орфографічні особливості: *Cu – Cuprum, Mg – Magnium, Hg – Hydrargyrum* та ін. Деякі елементи в зарубіжних номенклатурах мають інші латинські назви: *Na – Sodium, K – Potassium, Hg – Mercurium* та ін. Запам'ятайте назви елементів, що найчастіше зустрічаються в найменуваннях хімічних сполук, оскільки останнє число одночасно є і назвами лікарських засобів, а тому становлять невід'ємну частину фармацевтичної термінології.

Хімічний символ	Латинська назва	Українська назва
Al	<i>Aluminium, i n</i>	Алюміній
Ag	<i>Argentum, i n</i>	Срібло
As	<i>Arsenicum, i n</i>	Арсен
Br	<i>Bromum, i n</i>	Бром

B	<i>Borum, i n</i>	Бор
Ba	<i>Barium, i n</i>	Барій
Bi	<i>Bismuthum, i n</i>	Бісмут
C	<i>Carboneum, i n</i>	Карбон
Ca	<i>Calcium, i n</i>	Кальцій
Cl	<i>Chlorum, i n</i>	Хлор
Cu	<i>Cuprum, i n</i>	Мідь
F	<i>Fluorum, i n (лат.) seu Phthorum, i m (гр.)</i>	Фтор
Fe	<i>Ferrum, i n</i>	Залізо
H	<i>Hydrogenium, i n</i>	Гідроген
Hg	<i>Hydrargyrum, i n</i>	Ртуть
I	<i>Iodum, i n</i>	Йод
K	<i>Kalium, i n</i>	Калій
Li	<i>Lithium, i n</i>	Літій
Mg	<i>Magnesium, i n seu Magnium, I n</i>	Магній
Mn	<i>Manganum, i n</i>	Марганець
N	<i>Nitrogenium, i n</i>	Азот
Na	<i>Natrium, i n</i>	Натрій
O	<i>Oxygenium, i n</i>	Кисень
Pb	<i>Plumbum, i n</i>	Свинець
P	<i>Phosphorus, i m</i>	Фосфор
S	<i>Sulfur, uris n</i>	Сірка
Zn	<i>Zincum, i n</i>	Цинк

Знання правильного орфографічного вигляду назв хімічних елементів є запорукою грамотного написання назв препаратів мають у своєму складі той чи інший елемент: напр. фосфатіазид – *Phosphathiazidum*. Не варто забувати також, що самі хімічні елементи виступають у ролі лікарських речовин, або лікарських субстанцій в тих чи інших формах. У таких випадках вони, або самі виступають у ролі головного слова словосполучення, або беруть участь в терміні як неузгодженого визначення – іменника, навіть якщо в українському перекладі останньому відповідає прикметник, наприклад: цинкова паста – *pasta Zinci*, свинцевий пластр – *emplastrum Plumbi*. Винятки становлять тільки назви кислот, до розгляду яких ми і переходимо.

Утворення назв кислот

Латинські назви кислот складаються з двох слів: іменника «*acidum*» (кислота) та узгодженого з ним прикметника I групи, складеного за наступним принципом: основа назви кислотоутворюючого елемента + суфікс (-*ic-* або -*os-*) і закінчення (-*um-*)

1. Суфікс -*ic-* вказує на високий ступінь окислення і відповідає в українських прикметниках суфіксам -н- (а), -ов- (а) або -єв- (а), наприклад:

acidum sulfur-ic-um – сірчана кислота;

acidum nicotin-ic-um – нікотинава кислота;

acidum fol-ic-um – фолієва кислота.

2. Суфікс -*os-* вказує на низький ступінь окислення і відповідає українському суфіксу -ист- (а), наприклад:

acidum sulfur-os-um – сірчиста кислота;

acidum phosphor-os-um – фосфориста кислота.

3. Прикметники в найменуваннях безкисневих кислот мають префікс *hydro-*, основу назви кислотоутворюючого елемента і суфікс -*ic-* (*um*). В українській мові їм відповідають прикметники з кінцівкою «...воднева» (кислота), наприклад: *acidum hydro-chloric-um* – хлороводнева кислота.

Утворення назв оксидів, пероксидів, гідроксидів

Назви оксидів складаються з двох слів-іменників, як, втім, і в українській мові: оксид магнію, пероксид водню, гідроксид сірки тощо. Різниця полягає тільки в порядку проходження слів у словосполученні в латинському терміні іменник-найменування хімічного елемента в родовому відмінку традиційно стоїть на першому місці, головне слово словосполучення – групове найменування оксиду в називному відмінку – на другому місці: магнію оксид, водню пероксид тощо.

Утворення назв закисів

Найменування закисів, хоча й рідко, але які зустрічаються в фармацевтичній термінології, утворюються інакше: назва хімічного елемента ставиться на перше місце в називному відмінку, на другому місці – узгоджений з ним прикметник *oxydulatus, a, um* – закисний. Обидва слова відмінюються, наприклад:

«закис азоту»

Nom. Sg. Nitrogenium oxydulatum

Gen. Sg. Nitrogenii oxydulati

Вправи

1. Узгодьте прикметники з іменниками, отримані терміни поставте в Gen. Sg.

Розчин (розбавлений, ізотонічний, леткий); оксид (розчинний, жовтий, білий, леткий); рідина (прозора, летка, синя); порошок (білий, кристалічний, складний); спирт (етиловий, камфорний, мурашиний); капсула (крохмальна, желатинова).

2. Перекладіть латинською мовою.

A. Чистий фосфор, цинкова паста, осаждена сірка, відновлене залізо, радіоактивний фосфор, йодний розчин, складний свинцевий пластир, сіра ртутна мазь, біла осадова ртуть, розбавлений етиловий спирт.

Б. Медичний ефір, грудний еліксир, чистий спирт, заспокійливий (седативний) засіб, крохмальний слиз, камфорний спирт.

3. Використовуючи відповідні суфікси, переведіть назви кислот з різним ступенем окислення.

Азотна кислота – азотиста кислота; арсенова кислота – миш'яковиста кислота; фосфорна кислота – фосфориста кислота; сірчана кислота – сірчиста кислота – сірководнева кислота.

4. Перекладіть терміни українською мовою

A. Acidum arsenicosum anhydricum, acidum hydrochloricum, concentratum (dilutum), acidum carbolicum crystallisatum, acidum boricum pulveratum, pulvis acidi citrici, solution acidi borici spirituosa.

Б. Kalii oxydum, Carbonei dioxydum, pulvis Zinci hydroxydi, unguentum Hydrargyri album, unguentum Hydrargyri oxydi flavi, solutio Hydrogenii peroxydi diluta, Hydrargyrum praecipitatum flavum.

5. Перекладіть терміни латинською мовою.

Борна кислота, розчин борної кислоти, діоксид вуглецю, закис заліза, ацетилсаліцилова кислота в порошок, концентрована оцтова кислота, розведена соляна кислота, жовтий оксид ртуті або жовта осадова ртуть, розчин нікотинової кислоти, концентрований розчин пероксиду водню, суспензія гідроксиду алюмінію, таблетки глутамінової кислоти, вкриті оболонкою, мазь жовтого оксиду ртуті або очна мазь.

Лексичний мінімум

	Назви кислот
acidum, i n	кислота
ac. aceticum	оцтова кислота
ac. acetylsalicylicum	ацетилсаліцилова
ac. adenosintriphosphoricum	аденозінтрифосфорна (АТФ))
ac. citricum	лимонна

ac. lacticum	молочна
ac. formicicum	мурашина
ac. nitricum	азотна
ac. succinicum	бурштинова
ac. hydrochloricum	хлороводнева; соляна

Іменники

aether, eris m	ефір
amylum, i n	крохмаль
elixir, iris n	еліксир
glycerinum, i n	гліцерин
hydroxydum, i n	гідроксид
oxydum, i n	оксид
peroxydum, i n	пероксид
remedium, i n	засіб
spiritus, us m	спирт

Прикметники, дієприкметники

aethereus, a, um	ефірний
aethylis, a, um	етиловий
amylaceus, a, um	крохмальний
anhydricus, a, um	безводневий
camphoratus, a, um	камфорний
cinereus, a, um	сірий
coeruleus, a, um	синій
concentratus, a, um	концентрований
crystallisatus, a, um	кристалічний
dilitus, a, um	розбавлений
flavus, a, um	жовтий
gelatinosus, a, um	желатиновий
isotonicus, a, um	ізотонічний
lucidus, a, um	світлий
medicinalis, e	медичний
obductus, a, um	вкритий оболонкою
oxydulatus, a, um	окисний
praecipitatus, a, um	осаджений
purus, a, um	чистий
reductus, a, um	відновлений

Утворення назв солей

Назви солей складаються з двох іменників: найменування катіона, що стоїть на першому місці в родовому відмінку та що є неузгодженим означенням, і найменування аніона, що стоїть на другому місці в називному відмінку. Визначити катіон легко: в його якості виступає, або назва хімічного елемента (в солях з неорганічною основою), або найменування органічної речовини. Набагато складніше з утворенням слова, що позначає аніон у назві солі. В українській назві аніону його граматична форма тісно пов'язана з приналежністю до кислоти, бере участь в утворенні солі.

Ступінь окиснення	Кінцівка прикметника кислоти	Закінчення	Суфікс аніона (іменник)	Закінчення
1. Вища	-на, -ова, -ева	-icum	-ат	-as, -atis m
2. Проміжна	-нова	-osum	-ит	-is, -itis m
3. Безокисна	-воднева	-icum	-ид	-idum, i n

Приклади назв солей:

Сульфат магнію	Magnesii sulfas (-atis m)
Цитрат міді	Cupri citras (-atis m)
Фосфат кодеїну	Codeini phosphas (-atis m)
Гідрокарбонат натрію	Natrii hydrocarbonas (-atis m)
Гидротартрат патифіліну	Platyphyllini hydrotartras (-atis m)
Основний нітрат вісмуту	Bismuthi subnitras (-atis m)
Нітрит натрію	Natrii nitris (-itis m)
Арсеніт калію	Kalii arsenis (-itis m)
Ціанід ртуті	Hydrargyri cyanidum (i n)
Тіаміну хлорид	Thiamini chloridum (i n)
Гідрохлорид кокаїну	Cocaini hydrochloridum (i n)

Як видно з прикладів, назви аніонів основних солей утворюються за допомогою префікса *sub-*, а назви аніонів кислих солей – префікса *hydro-*, наприклад: *hydrocarbonas, atis m* гідрокарбонат; *subgallas, atis m* основний галлат.

Н.В.! Необхідно вивчити напам'ять назви таких солей:

Кофеїн-бензоат натрію **Coffeini-natrii benzoas** (Coffeini-natrii benzoatis)

Сульфат закису заліза **Ferrosi sulfas (atis m)**

«Старим способом» назви солей писали так:

Аніон (прикметник)		Приклади	
Українське закінчення	Латинське закінчення	«Старий спосіб»	«Новий спосіб»
1) -кислий	-icum	Argentum nitricum «азотнокисле срібло»	Argentii nitras «нітрат срібла»
2) -истокислий	-osum	Natrium nitrosum «азотисто-кислий натрій»	Natrii nitris «нітрит натрію»
3) -истий	-atum	Barium iodatum «барію йодид»	Barii iodidum «йодид барію»

Натрієві і калієві солі

Назви натрієвих та калієвих солей складаються з найменування речовини і приєднаного до нього через дефіс назви *-natrium* або *-kalium* в називному відмінку. З латинської мови такі назви можуть перекладатися двояко, наприклад:

Barbitalum-natrium «барбіталу натрієва сіль» або «барбітал-натрій»;

Sulfacylum-natrium «сульфацилу натрієва сіль» або «сульфацил-натрій»;

Benzylpenicillinum-kalium «бензилпеніцелліну калієва сіль» або «бензилпеніцилін-калій».

Назви ефірів

До складу латинських назв ефірів входять два слова: на першому місці – назва вуглеводного, або кислотного радикалу в родовому відмінку, надругому – назва аніону в називному відмінку (утворюваного за загальними правилами). Необхідно пам'ятати, що в українській мові для позначення ефірів використовуються однословні терміни, наприклад:

Українською мовою

Метилсаліцилат

Амілнітрит

Етилхлорид (хлоретил)

Латинською мовою*Methylsalicylas (-atis m)**Amylii nitris (-itis m)**Aethylchloridum (-i n)***Вправи**

1. Розсортуйте терміни за ознаками: а) оксиди; б) солі; в) кислоти; г) ефіри.

Acidum salicylicum; Magnesii sulfas; Zinci oxydum; Methylsalicylas; Arthylii chloridum; Natrii chloridum; Strychnini nitras; Kalii arsenis; Amylii nitris; Magnani peroxydum; Natrii nitris; Acidum lacticum; Aluminium hydroxydum.

2. Утворіть назви аніонів латинською мовою.

Ephedrini (гідрохлодид / гідрохлорид); Kalii (ціанід / цианід); Natrii (бензоат / бензоат); Atropini (сульфат / сульфат); Codeini (фосфат / фосфат); Hydrargyri (ціанід / цианід); Natrii (нітрит / нітрит); Paraverini (гідро бромід / гідробромід); Kalii (арсеніт / арсенит); Lithii (основний карбонат / основний карбонат); Natrii (хлорид / хлорид).

3. Назвіть латинською мовою наступні хімічні з'єднання. Отримані терміни поставте в Gen. Sg.

А. Йодид калію, лактат заліза, цитрат міді, ацетат гідрокортизону, гідрохлорид адреналіну, нітрат стрихніну, гліцерофосфат кальцію, гідротартрат платифіліну, основний нітрат вісмута, фосфат олеандроміцину, гідрохлорид папаверіну, ацетат калію, хлорид кальцію, сульфат магнію, основний карбонат магнію, арсеніт калію, кофеїн-бензоат натрію, пропіонат тестостерону, гідрохлорид ефедрину, карбонат літію, бензоат літію, перманганат калію, йодид калію.

Б. Фенілсаліцилат, барбітала натрієва сіль, нітрит натрію, хлорид натрію, основний галлат вісмуту, гідрокарбонат натрію, сульфацил-натрій, цитрат міді, ацетат свинцю, метилсаліцилат, ціанід ртуті, арсеніт барію.

4. Утворіть і запишіть латинською мовою:

А. Назви солей і ефірів.

Саліцилат ртуті (метилу, фенілу, натрію); гідрохлорид етилморфіну (адреналіну, платифіліну, окситетрацикліну); фосфат олеандоміцину (кодеїну, кальцію, натрію); нітрат стрихніну (срібла, аммонію); сульфат цинку (атропіну, барію, стрептоміцину);

Б. Терміни з неузгодженим означенням.

Таблетки (нітразепам, сибазон, пірацетам, оксацилін натрієвої солі, фосфестрола, нітрогранулонга, ергометрина малеата, гліформіна, бензонала, кетопрофена, ацетилсаліцилової кислоти, ксантинола нікотината, феноксиметилпеніциліну); мазь (еритроміцинова, тетрациклінова, оксолінова, преднізолінова, ністатінова, гідрокортизонова, гентаміцинова, металурацилова,

5. Візьми: Тіосульфату натрію
10 мл
Очищеної води до
100 мл
Нехай буде змішано,
видано.
Позначити. По 1 ст.л.
кожні 5-10 хв.
6. Візьми: Розчину
норсульфатозолу-
натрію 10 %
Ізотонічного розчину
хлориду натрію по
10 мл
Змішай. Видай.
Познач. Вводити
внутрішньовенно по 10
мл 2 р. на добу.
7. Візьми: Спиртового розчину
пероксиду водню
1,5% – 50 мл
Видай.
Познач. 1 ст. л. на
склянку води.
8. Візьми: Настійки коренів алтея із
3,0 – 100 мл
Сиропу алтея 20 мл
Змішати. Видати.
Позначити. По 1 ч. л. 4
рази на день.
9. Візьми: Хлороформу
Етилового спирту 95 %
по 20 мл
Етилового ефіру 10 мл
Нашатирного спирту 5
крапель
Змішай. Видай.
Познач. По 20 крапель.
10. Візьми: Складного лініменту
метилсаліцилату 50,0
Видай.
Познач. Для розтирання.

11. Візьми: Сечогінного збору 50,0
Видай.
Познач. Заварити 1 ст. л.
збору склянкою окріпа.
12. Візьми: Розчину ацетату
дезоксикортикостерону в
маслі 0,5 % – 1 мл
Видай такі дози числом 10
в ампулах.
Познач. По 1 мл через 1-2
дні внутрішньом'язово.
13. Візьми: Трави звіробою 20,0
Листків шавлії 30,0
Листків м'яти перцевої
Змішай, нехай утвориться
збір.
Видай.
Познач. Для приготування
полоскання заварити 1
ст. л. збору на 1 склянку
води.
14. Візьми: Розчину нітрату стрихніну
0,1% – 1 мл
Видай такі дози числом 12
в ампулах.
Познач: По 1 мл 3 рази на
день підшкірно.
15. Візьми: Грудного збору 50,0
Видай.
Познач. 1ст. л. збору
залити 1 склянкою окріпу.
16. Візьми: Мазі ацетату
гідрокортизону 0,5 % –
5,0
Видай.
Познач. Вводити із
тюбику
кон'юнктивальний
мішок 3 рази на день.

Скорочення в рецептах

Випишуючи рецепти, лікарі користуються загальноприйнятими скороченнями. Скорочуються назви лікарських форм, назви частин рослин і стандартні рецептурні формулювання. Такі скорочення містять, як правило, одну-дві-три початкових літери від слова, наприклад: h., hb.– herba; M. – Misce, liq. – liquor, inf. – Infusum; ol. – oleum. Якщо слово скорочується на складі, в складі якого декілька приголосних, то всі вони зберігаються при скороченні, наприклад: extr. – extractum, ung. – unguentum.

Не слід скорочувати назви лікарських речовин і рослин.

Важливі рецептурні скорочення

Скорочення	Повна назва	Значення
in tab.	in tabulettis	в таблетках
invitr. nigr.	in vitro nigro	в темній склянці
Linim	linimentum (Rp.: Linimenti)	лінімент (рідка мазь)
liq.	liquor (Rp.: Liquoris)	рідина
M.	Misce. Misceatur.	Змішай. Нехай буде змішано. (Змішати)
m.pil.	massa pilularum (Rp.: Massae pilularum)	пілюльна маса
mucil.	mucilago (Rp.: Mucilaginis)	слиз
N.	numero (Abl. Sg. від numerous, i m)	числом
obd.	obductus, a, um	вкритий оболонкою
ol.	oleum (Rp.: Olei)	масло
past.	pasta (Rp.: Pastae)	паста
praec., pct., ppt.	praecipitatus, a, um	осаджений
pto inject.	pro injectionibus	для ін'єкцій
pulv.	pulvis (Rp.: Pulveris)	порошок
purif.	purificatus, a, um	очищений
q.s.	quantum satis	скільки потрібно
r., rad.	radices (Rp.: Radicum)	корені
Rp.:	Recipe:	візьми
rectif.	rectificatus, a, um	очищений
rhiz.	rhizomata (Rp.: Rhizomatum)	кореневища

S.	Signa. Signetur.	Познач. Нехай буде позначено. (Позначити)
sem.	semina (Rp.: Seminum)	насіння
simpl.	Simplex	простий
sir.	sirupus (Rp.: Sirupi)	сироп
sol.	Solutio (Rp.: Solutionis)	розчин
spec.	Species (Rp.: Specierum)	сбір
spir.	spiritus (Rp.: Spiritus)	спирт
Steril.	Sterilisa! Sterilisetur!	Простерілізуй! Нехай буде простерилізовано! (Простерилізувати)
supp.	suppositoria (Rp.: Suppositoria)	суппозиторії (ректальні)
supp. vag.	suppositoria vaginalia (Rp.: Suppositoria vaginalia)	вагінальні суппозиторії
susp.	suspensio (Rp.: Suspensionis)	суспензія
tab.	tabulettae (Rp.: Tabulettas)	таблетки
t-ra, tinct.	tinctura (Rp.: Tincturae)	настій
ung.	unguentum (Rp.: Unguenti)	мазь
aa	ana	по, порівну
ac., acid.	acidum (Rp.: Acidi)	кислота
ad us. int.	ad usum internum	для внутрішнього застосування
ad us. ext.	ad usum externum	для зовнішнього застосування
aq.	aqua (Rp.: Aquae)	вода
aq. purif.	aqua purificata (Rp.: Aquae purificatae)	очищена вода
comp., cps., cpt.	compositum	складний
consentr.	concentratus	концентрований
cort.	cortex (Rp.: Corticis)	кора
D.	Da. Detur. Dentur.	Видай. Нехай буде видано. Нехай будуть видані. (Видати.)
dec., dct	decoctum (Rp.: Decocti)	відвар
dep.	depuratus, a, um	очищений
dil.	dilutus, a, um	розведений
D. t. d	Da (Dentur) tales doses	Видай (Видати) такі дози
empl.	emplastrum	пластир

emuls.	emulsum (Rp.: Emulsi)	емульсія
extr.	extractum (Rp.: Extracti)	екстракт
f.	fiat, fiant	Нехай утвориться, нехай утворяться
fl.	flores (Rp.: Florum)	квіти
fluid.	fluidus a, um	рідкий
fol.	folia (Rp.: Foliorum)	листя
fr.	fructus (Rp.: Fructuum)	плоди
gel. glob. vag.	gelatinosus, a, um globuli vaginales (Rp.: Globulos vaginales)	желатинові вагінальні кульки
gran.	granula (Rp.: Granulorum)	гранули
gtt., gttts.	guttae (Rp.: Guttas)	краплі
h., hb.	herba (Rp.: Herbae)	трава
in amp.	in ampullis	в ампулах
in caps.	in capsulis	в капсулах
inf.	infusum (Rp.: Infusi)	настій
in obl.	in oblatis	в облатках

Вправи

1. Запишіть можливі скорочення назв лікарських форм.

Aqua, ae f; gutta, ae f; decoctum, i n; emplastrum, i n; emulsum, i n; extractum, i n; linimentum, i n; liquor, oris m; mucilago, inis f; pulvis, eris m; sirupus, i m; solutio, onis f; spesies, ei f; suppositorium, i n; suspensio, onis f; tabuletta, ae f; tinctura, ae f; unguentum, i n.

2. Перекладіть латинською мовою і запишіть скорочено рецептурні фрази.

1. Видай (видати) такі дози числом 20.
2. Води очищеної скільки потрібно, щоб утворилась густа суспензія.
3. Настійки конвалії і настійки валеріани порівну по 20 мл.
4. Змішай, щоб утворилась мазь.
5. Вазелінового масла скільки потрібно, щоб утворились вагінальні свічки.
6. Змішай, нехай утвориться збір.
7. Розчину йоду для зовнішнього застосування.
8. Нехай будуть видані такі дози числом 6 в ампулах.
9. Видай у вощеному папері.
10. Кореневищ з коренями валеріани.
11. Відвару дубової кори.
12. Настій листя кропиви.

13. Очищеного етилового спирту.
14. Масла для ін'єкцій.
15. Масла какао скільки потрібно, щоб утворились вагінальні кульки.
16. Пілюльної маси скільки потрібно, щоб утворились пілюлі числом 30.
17. Порошку ампіциліна для суспензії.
18. Змішай, щоб утворилась рідка емульсія.
19. Екстракту і порошку коренів солодки.
20. Поділи на 3 рівні частини.

3. Прочитайте рецепти без скорочення і перекладіть українською мовою.

1. Rp.: Dec. cort. Frangulae ex 20,0 – ad 200 ml
D.S. По 1 столовій ложці, вранці і ввечері.
2. Rp.: Natrii salicylatis 6,0
Natrii hydrocarbonatis 3,0
M. f. pulv.
Div. in 12 p.aeq.
D.S. По 1 порошку 3 рази на день.
3. Rp.: Extr. Glycyrrhizae spiss. 4,0
Pulv. R. Rhei 3,0
Extr. Belladonnae 0,1
M. pil. q. s. ut f. pil. N. 30
D.S. По 1-2 Пілюлі на на ніч (проносне).
5. Rp.: Chinosoli
Ac. borici aa 0,2
Ol. Cacao q.s. ut f. glob. Vag.
D.t.d N.6
S. Вагінальні кульки.
6. Rp.: Oleandomycini phosphatis 0,25
D. t. d N. 30. in tab.
S. По 1 таб. 4-6 раз на добу.
7. Rp.: Codeini phosphatis 0,2
Aq. Menthae piperetae ad 10 ml
D. in vitr. nigr.
S. По 15 крапель 3 рази на день.
8. Rp.: Sol. Hydrogenii peroxidi dil. 50 ml
D.S. По 1 ст. л. на склянку води (для полоскання).
9. Rp.: Natrii tetraboratis
Natrii hydrocarbonatis aa 20,0
Natrii chloridi 10,0
Ol. Menthae gtts. III
M. f. pulv.
D. S. По 1 ч. л. на склянку теплої води (для полоскання).

10. Rp.: Tetracyclini hydrochloridi 0,1
Ol. pro inject. ad 100 ml
M. f. susp.
Steril!
D.S. Для внутрішньом'язових ін'єкцій.
11. Rp.: Sol. Androstendolini dipropionatis oleos. pro inject. 5% –1ml
D. t. d. N. 10 in amp.
S. По 1 мл.внутрішньом'язово 1 раз в день.
12. Rp.: Extr. Aloës spiss. 3,0
Pulv. Etextr. r.
Taraxacis.q. s. ut f. pil. N 30
D.S. По 1 пілюлі 3 рази на день.
13. Rp.: Ol. jecoris 20,0
Gelatosae 10,0
Aq. purif ad 200 ml
M. f. emuls.
D.S. На 2 прийома.
14. Rp.: Spirit. aethylici 95 % – 20 ml
M. D. S. По 10 мл у вену / По 10 мл в вену.
15. Rp.: Inf. Fr. Anisi ex 15,0 – 200 ml
D.S. По 1 ст.л. 3 р. на день перед їжею.
16. Rp.: Hb. Adonidis vernalis 1,5
M. F. spec.
D.S. 1 пакет на склянку киплячої води.
17. Rp.: Fl. Chamomilliae
Hb. Millefolii
Hb. Absinthii
Fol. Menthae piperitae
Fol. Salvivae aa 10,0
M. f. spec
D.S. По 1 ст. л. на 1 склянку киплячої води.
18. Rp.: Aetheris pro narcosi 35,0
Chloroformii 0,5
Spir. aethylici 95% – 3 ml
Ol. Persicorum ad 60,0
M. D. S. На 1 клізму.
19. Rp.: Mentoli 0,02
Zinci oxydi 1,0
Sol. Adrenalini hydrochloridi 0,1 – gtts.X
Vasellini 10,0
M. f. ungu.
D.S. Мазь для втирання.

Самостійна підготовка до заліку з фармацевтичної термінології.

Вправи

1. Промовте латинською мовою вказані нижче іменники в словниковій і рецептурній формі.

Брунька, ягода, гранула, лист, суспензія, насіння, корінь, драже, квітка, кореневище, плід, збір, емульсія.

2. Утворіть терміни латинською мовою, потім поставте їх в рецептурну форму.

Настій евкаліпту (звіробою, глоду, конвалії); мазь гліцеринова (гідрокортизонова, дерматолова, іхтіолова, анестезінова, жовтого оксиду ртуті); лінімент стрептоциду (лютенурину, алое, хлороформний складний); драже феноксиметилпеніциліну (тіаміну броміду, рибофлавіну, аскорбінової кислоти); гранули натрію парааміносаліцилату (гліцерофосфату, амідопірину); таблетки липоевої кислоти (аміназину, фосфату олеандоміцину), вкриті оболонкою; розчин синестролу (камфори, нітрогліцерину, ацетату дезоксикортикостерону) в маслі; розчин граміцидіну (метиленового синього, фурациліну) спиртовий; екстракт деревію (кропиви, алое, красавки) рідкий.

3. Перекладіть латинською мовою. Отримані терміни поставте в рецептурну форму.

Відвар плодів гльоду, настій ягід чорниці, слиз насіння льону, настій листків шавлії, відвар коренів і кореневищ солодки, настій квіток ромашки, насіння гарбуза в порошку, таблетки екстракту сенни сухого, різана трава полину, порошок листя наперстянки.

4. Прочитай терміни з відповідними закінченнями, перекладіть українською мовою. Поставте їх в рецептурну форму.

Liquor Ammoni.. anisat..; solutio Ammoni... caustic...; oleum Terebinthin... rectificat...; oleum Ricin..per se; sulfur depurat...; unguentum Hydrocortison... ophthalmic...; emuls... ol... Persic...; Natr...citras pro injection...; lamellae ophthalmic... cum Pilocarpin... hydrochlorid...; Barii sulfas pro roentgen...; oleum Persic... pro inhalation...; lamellae ophthalmic... cum Atropin... sulfat...; Theobromin... nitras cum Natri... salicylat...; Chloroformium pro narcos...; extractum Aloës fluid... pro injection...; tabulettae Kalii orotat... pro infant...; dragee Tetracyclin... cum Nystatin...; solution Lugol... cum Glycerin...; tabulettae Acid... ascorbinic... seu Vitamin... C pro infant...; suppositoria vaginal... «Clotrimazol...».

5. Дайте варіанти перекладу наступних виразів з дієсловами. Запишіть їх скороченими.

Dentur tales doses numero 10 in capsulis gelatinosis; Detur. Sterilisetur. Misceatur. Signetur.; Dividatur in 6 partes aequales; Misce, fiant suppositoria vaginalia; Misce, fiant species pectorales.

6. Перекладіть латинською мовою поставте в родовий відмінок.

А. Цитрат міді, фосфат кодеїну, ацетат свинцю, сульфат атропіну, лактат заліза, бензоат естрадіолу, нітрат натрію, гідро хлорид папаверину, гідробромід пілокарпіну, бензилпеніциліно калієва сіль, етазоло натрієва сіль, фенілсаліцилат, етилпальмітат, метилпропіонат, фенобарбітал-натрій, аміннітрат, гідротартрат платифіліну, етилхлорид, основний нітрат вісмуту, сульфат цинку, йодид калію, арсенат калію, гідрокарбонат натрію.

Б. Цитрат натрію для ін'єкцій, персикове масло для інгаляції, очні плівки з гідрохлоридом пілокарпіну, нітрат теоброміну з саліцилатом натрію, таблетки нікотинової кислоти з календулою, хлороформ для наркозу, розчин арсенату натрію для ін'єкцій, спиртовий розчин метиленового синього для зовнішнього застосування, обволікаюча антацидна слиз.

В. Аскорбінова кислота з глюкозою, суспензія гідрокортизону ацетату для ін'єкцій, кокарбоксілази гідрохлорид для ін'єкцій, очні краплі з гідро хлоридомлідоканіну, сироп парацетамолу для дітей, еритроцитим для ін'єкцій, проста сірчана мазь, очні пленки з сульфатом атропіну, основний саліцилати вісмуту, фосфатдексаметазону, таблетки карбонату літію, вкриті оболонкою, розчин нітрогліцерину в маслі в капсулах, складний лактат натрію, розчин натрію оксібутірату в ампулах, обліпихове масло в ректальних капсулах для дітей.

7. Визначте частотні відрізки в назвах лікарських препаратів, вкажіть їх значення.

Phenobarbitalum, Streptocidum, Sulfadimethoxinum, Aethylmorphinum, Hydrocortisonum, Lidocainum, Pananginum, Synthomycinum, Phenoxyethylpenicillinum, Synoestrolum, Desoxycorticosteronum, Methandostendiolum, Amidopyrinum, Choletrastum, Acetazolium, Phoncainum, Promedolum, Testovironum, Monomycinum, Mycoseptinum, Gastropharmum, Trinaphtholum, Camphocainum, Diiodthyrosinum, Vomitalum.

8. Напишіть латинською мовою назви лікарських препаратів.

Тіосульфат натрію, тіаміну бромід, дихлотіазид, тіопентал-натрій, сульфацил, сульфадиметоксин, норсульфазол, коразол, етазол, дібазол, аміназин, ензістал, фтор урацил, фторацизін, фторокарт, бензилпеніцилін, діместрол, еритроміцин, фенацитін, оксацилін, кортикостерон, корвалол, теофілін, піоцид, етинілестрадіол, сульфоамометоксин, оксафенамід, синтоміцин, фосфакол, оксітоцин, сульфопіридозин, вітоксіциклін, глікоміцин, фурацилін, нафтизин, нафталгін, гексаметилентетрамін, етил морфін.

9. Запишіть назви лікарських препаратів латинською мовою; проаналізувавши значення частотних відрізків, зробіть висновок про їх значення або склад.

А. Білігност, кардіовален, панадол, мікосептин, феназепам, хлорурит, міелосан, седалгін, пірогенал, теофілін, ацетилхолін, лідокаїн, ангіотензин,

фталазол, дормітал, лаксасепт, діетілстілбестрол, гематоген, антианемін, тіофосфамід, вітогепат, панангін, долагіт, дигідрострептоміцин, антиструмін, регідрон, стоптусин, гасторфарм, вазокор, холетраст, ксерофтальм, гідрокортисон, кокарбоксілаза, церебролізин, мамофізин, сомнідорм, проктоседіл, оліговіт, бензонафтол, тестовірон, ацикловір.

Б. Імуновіт, спазмолітин, фарингосепт, гутталакс, фтівазід, платифілін, окситетрациклін, октестрол, еритроміцин, етинілестрадіол, корвітол, кортікотрофін, сульфапіридозин, тіофосфамід, барбаміл, стрептоцид, сарколізин, мамотрофін, уротропін, піоцид, етістерон, полімінерол, гінестрил, міостатін, камфокаїн, бороментол, метицилін, гемостимулін, йопагност, гліцерофосфат, нітропентеритрит, кардіоспект, астматин, етокаїн, мастодинін, еритропоетин.

10. Перекладіть рецепти латинською мовою у повній формі.

1. Візьми: Саліцилату натрію 1,0
Йодиду калію 0,1
Спиртового розчину йоду
5 % – 6 крапель
Води очищеної до 200 мл
Змішати. Видати.
Позначити. По 1 ст. л.
через кожні 2 години
2. Візьми: Ксероформу 1,2
Вініліну 1 мл
Касторового масла до
20 мл
Змішай, нехай утвориться
лінімент.
Видати.
Позначити. Для
змащування пов'язок.
3. Візьми: Екстракту красавки
сухого 0,01
Основного нітрату
вісмуту
Фенілсаліцилату по 0,25
Змішай, нехай утвориться
порошок.
Видати такі дози числом
10.
Познач. По 1 порошку 3
рази на день

4. Візьми: Свічку з метилурацилом
0,5
Видай такі дози числом 10.
Познач. По 1 свічці 2 рази
на день.
5. Візьми: Таблетки пентоксилу,
вкриті оболонкою 0,2
числом 20
Видай. Познач. По 1
таблетці 3 рази на день.

11. Перекладіть з латинської мови.

membranulae ophthalmicae cum Dicaino, remedia obvolvencia, sirupus Althaeae, species pectorales, sirupus Aloës cum Ferro, aërosolum «Camethonum», solutio Natrii chloridi isotonica, pulvis foliorum Digitalis, emulsum olei Persicorum, extractum Plantaginis siccum, pulvis Phenoxymethylpenicillini pro suspensione, membranulae ophthalmicae cum Pilocarpini hydrochlorido, solutio Lugoli cum Glycerino, emplastrum Plumbi simplex.

12. Перекладіть рецепти латинською мовою, записуючи їх скорочено.

1. Візьми: Таблетки Етинілестріолу
0,0002 числом 10
Видати. Позначити. По 1
таб. 3 рази на день.
2. Візьми: Рідкого екстракту Алое
1 мл
Видай такі дози числом 10
в ампулах.
Познач. По 1 мл підшкірно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології : нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. / Л. Ю. Смольська [та ін.] ; за ред. Л. Ю. Смольської ; рец.: С. І. Тихолаз, О. М. Беляєва. - Київ : Медицина, 2016. - 352 с.
2. Латинский язык и основы медицинский терминологии : учеб. для мед. учеб. заведений III – IV уровней аккред.] / Л.Ю.Смольская, П.А. Содомора, Дз.Ю. Коваль-Гнатив и др.] ; под. общей ред. Л.Ю. Смольской. – К. : ВСИ “Медицина”, 2015. – 456 с.
3. Латинська мова та основи медичної термінології : навч. посіб. для студ. I курсу мед. ф-тів / уклад. : А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2015. – 275 с.
4. Латинська мова: методичний посібник для викладачів / Т.В. Тітієвська, О.О. Хабарова, Ю.С. Скрипник. – Запоріжжя, 2015. – 115 с.
5. Латинська мова. Модуль I : зб. тестових завдань для студентів мед. ф-тів / Т.В. Тітієвська, М.Є. Мартянова, Ю.С. Скрипник, О.О. Хабарова. – Запоріжжя, 2016. – 76 с.
6. Латинська мова. Модуль 2 : зб. тестових завдань для студентів мед. ф-тів / Тітієвська Т. В., Скрипник Ю.С., Хабарова О.О. – Запоріжжя, 2016. – 83 с.
7. Практикум за латинської мови. Частина I. Анатомічна термінологія : для студентів I курсу медичних факультетів / уклад. : А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2014. – 208 с.
8. Практикум за латинської мови. Частина II. Клінічна термінологія: для студентів I курсу медичних факультетів / уклад. : А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2014. – 164 с.
9. Практикум за латинської мови. Частина III. Фармацевтична термінологія: для студентів I курсу медичних факультетів / уклад. : А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2014. – 164 с.
10. Практикум за латинської мови в таблицях і вправах: для студентів I курсу медичних та фармацевтичних факультетів / уклад. : А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2014. – 106 с.
11. Світлична Є.І. Латинська мова : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Є.І. Світлична, І.О. Толок. – Х. : Вид-во НФаУ : Золоті сторінки, 2004. – 404 с.

Додаткова:

1. Авксентьева А.Г. Латинский язык и основы терминологии / А.Г.Авксентьева. – 3-е изд., доп. – Ростов н/Дону : Изд-во “Феникс”, 2002. – 288 с.

2. Арнаутов Г.Д. Медицинская терминология : словарь на пяти языках / Г.Д. Арнаутов. – 4-е изд., испр. – София : Медицина и физкультура, 1979. – 944 с.
3. Бабичев Н.Т. Словарь латинских крылатых слов / Н.Т. Бабичев, Я.М. Боровский. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Русский язык, 1999. – 784 с.
4. Беляева О. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл. / О. Беляева, І. Сологор. – К. : ВСВ “Медицина”, 2011. – 256 с.
5. Закалюжний М.М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології : навч. посіб. для студентів, інтернів мед. ін-тів та курсантів ін-тів удосконалення лікарів / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. – К. : Здоров’я, 1993. – 223 с.
6. Козовик І.Я. Латинська мова : підручник для студ. мед. вузів / І.Я. Козовик, Л.Д. Шипайло. – 2-е вид., перероб. – К. : Вища школа, 1993. – 243 с.
7. Нечай М.Н. Латинский язык для лечебных факультетов : учеб. пособие / М.Н. Нечай. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 476 с.
8. Ривкин В.Л. Медицинский толковый словарь / В.Л. Ривкин. – М. : Медпрактика, 1999. – 208 с.
9. Шабанова Н.Ф. Клиническая терминология (методическое пособие для студентов I курса лечебного и педиатрического факультетов) / Н.Ф. Шабанова, И.Г. Крамаренко, М. Н. Нечай. – Тюмень, 1998. – 103 с.
10. Цимбалюк Ю.В. Крилаті латинські вислови / Ю.В. Цимбалюк, Г.О. Краковецька. – К. : Вища школа, 1976. – 191 с.
11. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии / М.Н. Чернявский. – М. : Медицина, 2004. – 448 с.
12. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы фармацевтической терминологии : учебник / М.Н. Чернявский. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : Медицина, 2002. - 448 с.

ДОДАТКИ

Додаток І.

Характеристика лікарських форм

Гранула	тверда лікарська форма у вигляді крупинки, зернятка.
Драже	тверда дозована лікарська форма, що отримується шляхом нашарування лікарських засобів і допоміжних речовин на гранули.
Крапля	розчина, або рідка суміш, дозуюча при застосуванні (призначена для внутрішнього або зовнішнього вживання у вигляді крапель).
Капсула	призначена для внутрішнього застосування дозована лікарська форма, що є укладеним в оболонку (з желатину, крохмалю тощо) лікарським засобом.
Лінімент	рідка мазь.
Мазь	м'яка лікарська форма, що має в'язку консистенцію; для зовнішнього застосування.
Мікстура	суміш двох або кількох лікарських засобів, яка має переважно рідку лікарську форму.
Настій	водний витяг з лікарської рослинної сировини (призначений для внутрішнього або зовнішнього застосування).
Настоянка	спиртовий, спиртоєфірний, спиртоводний прозорий витяг з лікарської рослинної сировини, який одержаний без нагрівання і видалення екстракту (призначений для внутрішнього або зовнішнього застосування).
Відвар	настій, що відрізняється тривалішим режимом екстракції.
Екстракт	концентрований витяг з лікарської рослинної сировини (призначений для внутрішнього або зовнішнього застосування).
Емульсія	рідка лікарська форма – дисперсна система, що складається з взаємно нерозчинних рідин (призначена для внутрішнього, зовнішнього або ін'єкційного (після розчинення) застосування).
Пігулка	тверда дозована лікарська форма у вигляді кульки (вага 0,1-0,5), що містить лікарські засоби та допоміжні речовини.
Пластир	лікарська форма у вигляді пластичної маси, розм'якшується при температурі тіла і прилипає до шкіри (для зовнішнього застосування).
Порошок	тверда лікарська форма, що складається із сипучих лікарських речовин (призначений для внутрішнього, зовнішнього, або ін'єкційного (після розчинення) застосування).
Розчин	лікарська форма, що отримується шляхом розчинення одного, або декількох лікарських речовин (призначена для ін'єкційного,

	внутрішнього, або зовнішнього застосування).
<i>Збір</i>	тверда лікарська форма, що складається з порізаного або, стовченого в порошок і перемішаного листя, коріння, квіток тощо (готується, як правило, методом настоювання та вживання в середину).
<i>Сироп</i>	рідка лікарська форма, суміш лікарського засобу з концентрованим розчином цукру.
<i>Суспензія</i>	рідка лікарська форма, що є дисперсною системою, де тверда речовина зважена в рідині (призначена для внутрішнього, зовнішнього, або ін'єкційного застосування).
<i>Супозиторій (свічка)</i>	лікарська форма, тверда при кімнатній температурі та розплавляються при температурі тіла (вводиться в порожнину тіла).
<i>Таблетка</i>	тверда дозована лікарська форма, що отримується шляхом пресування інгредієнтів (призначена для внутрішнього, зовнішнього, або ін'єкційного (після розчинення) застосування).

Словотворчі елементи у назвах лікарських препаратів

Словотворчий елемент	Значення терміноелемента і його походження	Інформація про терміноелементи	Приклади
aeth-	етил, етилен	наявність етилу, етилену	Aethazolum Aethyl- morphinum
alg-	algos (грец.) – біль	знеболювальна дія	Analginum
asthm-	asthma (грец.) – задуха, астма	вживається у назвах препаратів протиастматичної групи	Asthmatinum
barb-		снодійні, наркотичні засоби	Barbitalum
bil-	bilis (лат.) – жовч	жовчогінний засіб	Bilitrastum
card- cardi(i)- cor-	cardia (грец.) – серце cor (лат.) – серце	серцевий препарат	Cardio- valenum Corvalolum
-cid	caed- (лат.) – убивати, бити	убиває збудника хвороби	Streptocidum
chol-	chole (гр.) – жовч	жовчогінний засіб	Chologonum
cycl-	cyclos (грец.) – коло	антибіотик	Cyclo-barbitalum Tetracyclinum
glyc-	glykys (грец.) – солодкий	тонізуючий засіб	Glycerinum Glycero- phosphas

haem- (-aem-)	haema (грец.) – кров	стимулюючий, кровоспинний засіб	Haemo- stimulinum Haema-togenum
hydr-	hydor (грец.) – вода		Hydrogenium
menth-	Mentha (грец.) – м'ята	заспокійливий засіб	Mentholum
morph-	morphe (грец.) – сон	анальгезуючий, знеболювальний засіб	Morphinum
мус-	мусес (грец.) – антибіотик	гриб	Erythro-mycinum Neomycinum
нео-	neos (грец.) – новий		Neomycini sulfas
novo-	novus (лат.) – новий		Novocainum
phen-	фенол, феніл	наявність феногрупи	phenol-barbitalum
-zid- -zin- -zol-	вказує на азогрупу	наявність азогрупи	Phthivazidum Norsulfazolum
пуг-	пуг (грец.) – жар, вогонь	жарознижувальний засіб	Antipyrinum Amidopyrinum
-cillinum	антибіотик групи пеніциліну	препарати пеніцилінової групи	Oxacillinum Penicillinum
-yl-	від грец. hyle – речовина	речовина певної групи	aethylicus salicylicus methylicus

Назви груп лікарських препаратів за їх фармакологічною дією

Remedia	Засоби
amara	гіркоти, викликають апетит
anaesthetica	анестетики, знеболювальні, що ослаблюють або знищують чутливість
analeptica	аналептики, збуджують діяльність, що пожвавлюють
analgetica	анальгетики, беззаспокійливі
androgena	андрогенні, препарати чоловічих статевих гормонів
anorexigena	анорексигенні, що обмежують апетит
anthelminthica	антгельмінтики, протиглисні
antibiotica	антибіотики
anticoncipientia	протизаплідні засоби
antiemetica	антиеметики, протиблювотні
antihistamina	антигістамінні, протиалергічні
antipyretica	антипіретики, жарознижуючі
antiseptica	антисептики, протигнільними, знезаражувальні
bactericida	бактерицидні, що вбивають бактерії
barbiturica	барбітурати, похідні барбітурової кислоти, що володіють снодійним ефектом
cardiaca	серцеві
cytostatica	цитостатика, що пригнічують поділ клітин, відновлюють їх структуру
diuretica	діуретики, сечогінні
fungicida	фунгіцидні, протигрибкові
haemostatica	гемостатики, кровозупиняючі
heroica	сильнодіючі
hypnotica	снодійні
hypoglykaemica	гіпоглікемічні, що знижують вміст цукру в крові
hypotensiva	гіпотензивні, що знижують артеріальний тиск
laxativa purgativa	проносні
narcotica	наркотики
neuroleptica	нейролептики, що відновлюють функції ЦНС
obvolventia	обволікаючі

oestrogena	естрогенні, препарати жіночих статевих гормонів
psychotropa	психотропні
sedativa	седативні, заспокійливі
somnifera	снодійні
spasmolytica	спазмолітики, що зменшують спазми
sulfanilamidea	сульфаніламідні
thyreostatica	тиреостатики

Назви лікарських рослин

Українська назва	Латинська назва
Абрикос	<i>Armeniaca, ae f</i>
Багно	<i>Ledum, i n</i>
Барбарис	<i>Berberis, idis f</i>
Пізньоцвіт	<i>Colchicum, i n</i>
Блекота	<i>Hyoscyamus, i n</i>
Безсмертник	<i>Helichrysum, i n</i>
Брусниця	<i>Vaccinium, vitis-idaea</i>
Бузина	<i>Sambucus, i f</i>
Волошка	<i>Centaurea, ae f</i>
Вахта	<i>Menyanthes, idis f</i>
Вишня	<i>Cerasus, i f</i>
Гвоздика	<i>Dianthus, is n;</i> <i>Caryophyllus, i m</i>
Горець	<i>Sinapis, is f;</i>
Гірчиця	<i>Sinapis, is f;</i> <i>Brassica, ae f</i>
Тирлич	<i>Gentiana, ae f</i>
Буркун	<i>Melilotus, i m</i>
Дурман	<i>Datura, ae f</i>
Материнка	<i>Origanum, i n</i>
Жовтушник	<i>Erysimum, i n</i>
Живокост	<i>Delphinium, i n</i>
Заманиха	<i>Echinopanax, acis n</i>
Суниця	<i>Fragaria, ae f</i>
Золототисячник	<i>Centaureum, i n</i>
Зубрівка	<i>Hierochloe, es f</i>
Істод	<i>Polygala, ae f</i>
Каланхое	<i>Kalanchoe, es f</i>
Клопогін	<i>Cimicifuga, ae f</i>
Журавлина	<i>Oxycoccus, i m</i>
Копитник	<i>Asarum, i n</i>
Коріандр	<i>Coriandrum, i n</i>
Хрестовик	<i>Senecio, onis f</i>
Кровохлібка	<i>Sanguisorba, ae f</i>
Кукурудза	<i>Mays, ydis f</i>
Липа	<i>Tilia, ae f</i>
Цибуля	<i>Cepa, ae f</i>
Мак	<i>Paraver, eris n</i>

Малина	<i>Rubus (i) idaeus</i>
Лобода	<i>Chenopodium, i n</i>
Ялівець	<i>Juniperus, i f</i>
Морозник	<i>Helleborus, i m</i>
Вільха	<i>Alnus, i f</i>
Омела	<i>Viscum, i m</i>
Папороть	<i>Filix, icis f</i>
Пастернак	<i>Pastinaca, ae f</i>
Пижмо	<i>Tanacetum, i n</i>
Півонія	<i>Paeonia, ae f</i>
Горобина	<i>Sorbus, i f</i>
Синюха	<i>Polemonium, i n</i>
Смородина	<i>Ribes, is n</i>
Сосна	<i>Pinus, i f</i>
Сухоцвіт	<i>Gnaphalium, i</i>
Термопсис	<i>Thermopsis, idis f</i>
Тим'ян	<i>Thymus, i m</i>
Мучниця	<i>Uva (ae f) -ursi</i>
Фіалка	<i>Viola, ae f</i>
Хвощ	<i>Equisetum, i n</i>
Хіна	<i>Cinchona, ae f</i>
Хмель	<i>Humulus (i) lupulus (i)</i>
Цикорій	<i>Cichorium, i n</i>
Чебрець	<i>Serpyllum, i n</i>
Чемериця	<i>Veratrum, i n</i>
Череда	<i>Bidens, ntis f</i>
Черемуха	<i>Padus, i f</i>
Часник	<i>Al (l) ium, i n</i>
Чистотіл	<i>Chelidonium, i n</i>
Шоломниця	<i>Scutellaria, ae f</i>
Щавель	<i>Oxalium, i n;</i> <i>Rumex, icis f</i>
Елеутерокок	<i>Eleutherococcus, i m</i>

Назви лікарських зборів

Збір	Species
Ароматичний	Aromaticae
Вітрогінний	Carminativae
В'яжучий шлунковий	Adstringentes
Гіркий апетитний	Amarae
Грудний	Pectorals
Для полоскання горла	Ad gargarismata
Шлунковий	Gastricae (stomaticae)
Жовчогінний	Cholagogae
Сечогінний	Diureticae
Пом'якшувальний (для припарок)	Ad cataplasmata
Полівітамінний	Polyvitaminicae
Потогінний	Diaphoreticae
Протиастматичний	Antiasthmaticae
Протигеморойний	Antihaemorrhoidales
Послаблюючий	Laxantes
Заспокійливий	Sedativae

Фармацевтичні задачі

1) 10 доз розчину натрію йодиду 10 % 10 мл (повинен бути стерильним). Зберігати потрібно у чорній склянці. По 10 мл для внутрішньовенної ін'єкції через два дні.

2) Мікстура, яка містить настій кореневищ з корінням валеріани (10,0-100 мл), настій листя м'яти перцевої (4,0-200 мл), кофеїн-бензоат натрію (0,4), натрію бромід (0,3), магнію сульфат (0,8). По 1 ст. ложці 3 рази на день.

3) Краплі Нестерова, які містять етилморфін гідрохлорид і ментол (по 0,2), натрію бромід (2,0), настоянку конвалії (10 мл), настоянку пустирника і настоянку валеріани (по 15 мл). По 25 крапель 3 рази на день.

4) 10 паличок, кожна з яких містить бензилпеницилін-натрій (100 000 ОД), суспензію гідрокортизону 25 % (V крапель), масло какао (0,5); паличка довжиною (longitudine) 15 мм, діаметром 3 мм. По 1 паличці на день в слуховий прохід.

5) Дуже дрібний порошок, до складу якого входить стрептоцид, сульфадимезин, норсульфазол (по 5,0). Для вдихання у вухо 2 рази на день.

6) Мазь, до складу якої входить сік каланхое (20,0), фуразолідон і новокаїн (по 0,125), ланолін безводний (30,0). Для змазування слизової порожнини рота.

7) Мікстура, яка містить чистий фенол і фенілсаліцилат (по 0,5), олію м'яти перцевої (1,0), олію анісову (10,0), етиловий спирт 95 % (120 мл). По 10 крапель на 200 мл води для полоскання.

8) Мазь для носа (назальна мазь), до складу якої входить кокаїну гідрохлорид (0,1), ментол (0,15), X крапель розчину адреналіну гідрохлориду (1:1000), цинку оксид (2,0), ланолін безводний і вазелін (по 10,0).

9) 40 пігулок кожна з яких містить барбаміл (0,3), калію бромід (0,2), пілюльний масу (скільки потрібно). По 1 пігулці 3 рази на день.

10) Захисна мазь для рук, яка містить кислоту бензойну (2,0), кислоту борну (15,0), желатин (100,0), очищену воду (180 мл), тальк (100,0), крохмаль і гліцерин (по 75,0), соняшникову олію (15,0).

11) Розтирання, до складу якого входить пілокарпін гідрохлорид (0,3), хлоралгідрат (2,5), настоянка перцю стручкового (2 мл), сірка (5,0), етиловий спирт (100 мл). Втирати в уражені ділянки шкіри.

12) Мікстура для дитини 3 років, яка містить настій трави термопсису (0,3-200 мл), натрію гідрокарбонат і натрію бензоат (по 2,0), нашатирно-анісові краплі (3 мл), простий сироп (10 мл). По чайній ложці 4 рази на день.

13) Приготувати і видати швидко! Мікстуру, яка містить кодеїну фосфат (0,2), настій листя наперстянки (30,0-200 мл), натрію бромід (6,0). По 1 столовій ложці 3 рази на день.

14) Відвар кори дуба (10,0-200 мл) з кислотою борної (4,0). Для полоскання горла.

15) Мазь для очей, яка містить фурацилін (0,2), рідкий екстракт елеутерококу (1,0), ланолін і вазелін для очей (по 5,0). Закладати за повіки 3-5 разів на день.

16) Суміш для однієї клізми, яка містить слиз салапа (50,0), дерматол (4,0), густий екстракт беладони (0,03).

17) Лінімент для супракутанного вживання: йод (1,0), ментол і новокаїн (по 2,0). етиловий спирт 70 % (10 мл). Наносити краплями на шкіру (при радикуліті).

18) 12 супозиторіїв, кожен містить дерматол і іхтіол (по 0,2), бутірол (скільки потрібно). По 1 свічці на день.

19) 16 песаріїв, кожен з яких містить морфіну гідрохлорид (0,01), густий екстракт беладони (0,02), масу желатино-гліцеринову (скільки потрібно). По 1 песарії 3 рази на день.

20) 6 вагінальних кульок, кожен з яких містить лимонну кислоту (0,02), хініну гідрохлорид (0,3), масло какао (2,0). По 1 кульці 3 рази на день.

21) Ін'єкційний розчин Рінгера-Локка (повинен бути стерильним, готується *ex tempore*) містить натрію гідрохлорид (8,0), натрію гідрокарбонат, калію хлорид, кальцію хлорид (по 2,0), глюкозу (1,0), воду для ін'єкцій (до 100 мл).

22) 10 паличок, до складу кожної входить етакрідіна лактат (0,02), масло какао (скільки потрібно). Паличка повинна бути довжиною 5 см (*longitudo, inis f*), діаметром 4 мм. Вводити в носову порожнину по 1 п. в день.

23) Порошок, у складі якого є кодеїну фосфат (0,03), фенобарбітал (0,05), кислота ацетилсаліцилова (0,3). Приготувати 12 доз. По 1 порошку 3 рази на день.

24) Збір для полоскання горла містить корінь алтея (3,0), квітки ромашки і листя мати-й-мачухи (по 5,0), олію м'яти перцевої (V крапель), видається у паперовому мішечку. 2 десертні ложки збору залити склянкою окропу, настоювати 3 хвилини.

25) Мікстура, яка містить емульсію риб'ячого жиру тріски (180 мл), бензонафтол (3,0). По 1 ст. ложці 3 рази на день.

26) 200 мл відвару з 10,0 кори дуба з 4,0 борної кислоти для полоскання горла.

27) Гранули етазол-натрію для дітей (60,0). Зберігаються в чорній склянці. Всі гранули розчинити в 100 мл гарячої води протягом 30 хвилин, збовтати. По 1 чайній ложці кожні 4 години.

28) 100,0 грудного збору № 1. 1 столову ложку збору залити окропом (200 мл), настоювати 20 хвилин. По 1/2 склянки 2-3 рази на день після їжі.

29) Суха мікстура проти кашлю для дітей містить сухий екстракт алтея (4,0), натрію гідрокарбонат і натрію бензоат (по 2,0), сухий екстракт солодки (1,0), амонію хлорид (0,3), олію анісову (0,05), цукор (10,0). 1 чайну ложку розчинити в 50 мл (1/2 склянки) води кип'яченої, приймати 3 рази на день по столовій ложці.

30) Збір для куріння містить листя блекоти (по 4,0), листя м'яти перцевої (2,5), натрію нітрат (0,5). Видається у паперовому мішечку. Для куріння під час нападів астми.

31) Збір містить корінь солодки, листя подорожника великого, листя ортосифона, траву хвоща польового, квітки календули, квітки ромашки (по 20,0). 1 столову ложку збору залити склянкою окропу, настоювати 15 хвилин. По 1/4 склянки 4 рази на день.

32) Таблетки ампіциліну тригідрату (0,25) числом 48. По 1 таблетці 3 рази на день.

33) Порошок містить димедрол (0,025), еуфілін (0,1), цукор (0,2). Видати 12 порошоків в желатинових капсулах, закритих кришечкою. По 1 капсулі 2-3 рази на день.

Ботанічні назви рослин

Переведіть латинською мовою і запишіть повну ботанічну назву рослини:

1. головка (цибулина) часнику
2. відвар кореневищ аїру
3. висушений сік алое
4. емульсія насіння мигдалю солодкого
5. подрібнені плоди кропу пахучого
6. настій плодів анісу звичайного
7. листя і пагони мучниці
8. настій квіток арніки
9. сік з плодів горобини чорноплідної
10. настойка полину гіркого
11. настій квіток полину цитварного
12. відвар кореневищ бадану товстолистого
13. гірчичне ефірне масло з насіння гірчиці чорно
14. настій трави череди для Нанни
15. мазь календули для зовнішнього вживання
16. дурманне масло у лініменті для розтирання
17. слиз насіння льону приготоване екстемпорально
18. брикет трави звіробою
19. рідкий екстракт родовика з коріння і кореневищ – в'язучий і кровоспинний засіб
20. настій листя шалиея для полоскання
21. настій квіток ромашки для полоскання, компресів і ванн
22. відвар плодів чорниці – терпкий засіб
23. настій плодів черемхи
24. брикет кореневищ родовика
25. рідкий екстракт родіоли – стимулюючий засіб
26. брикет трави череди
27. суміш для інгаляцій з ментолом, олією евкаліпта, гліцерином і етиловим спиртом
28. гірчичники – пакети активовані – протизапальний засіб
29. лінімент перцово-камфорний
30. настійка з плодів перцю стручкового
31. складний скипідарний лінімент з маслом дурману и блекоти
32. гіркий настій з трави золототисячника, листя водяного трилистника
33. складний порошок солодки – проносний засіб

34. густий екстракт кульбаби – гіркота
35. суха мікстура від кашлю з травою термопсису для дорослих
36. сухий екстракт коренів алтея
37. суха мікстура з коренями алтея від кашлю для дітей
38. густий екстракт кореня солодки
39. екстракт з кореневища з корінням синюхи – відхаркувальний засіб
40. відвар кореневища з коренями оману високого
41. сік з листя подорожника великого
42. гранули листя мати-й-мачухи
43. рідкий екстракт чебрецю
44. нашатирно-анісові краплі з плодів анісу
45. настій трави багна болотного проти кашлю
46. брикет трави материнки
47. відвар нирок сосни
48. настій трави фіалки триколькової
49. таблетки кореня ревеню
50. шлунковий збір № 3 з подрібненою корою крушини
51. висушені плоди жостеру проносного
52. подрібнене листя сіни в брикетах
53. касторове масло з насіння рицини звичайної
54. слань морської капусти в порошку
55. мигдальне масло-проносний засіб
56. спиртова настоянка стальника польового
57. плоди укропу аптечного для вітрогінного збору
58. порошок листя наперстянки пурпурової
59. сухий екстракт горіщвіту весняного
60. таблетки адоніс-бром з екстрактом горищвіту весняного
61. висушене насіння строфанта
62. краплі конвалієво-пустирникові у флаконах
63. рідкий екстракт глоду
64. висушені подрібнені плоди малини
65. настій квіток бузини чорної – потогінний засіб
66. настій трави сухощвіту болотного – протизапальний засіб
67. відвар листя мучниці
68. настій трави хвоща польового
69. листя брусниці в брикетах
70. настій квіток василька синього
71. відвар бруньок берези
72. сухий екстракт марени фарбувальної
73. настій трави споришу

74. гранули квіток безсмертника піщаного
75. рідкий екстракт з рилець і стовпчиків кукурудзи
76. відвар пагонів сосни для інгаляції
77. рідкий екстракт вівчарської сумки
78. кореневища і коріння оману
79. сік зі свіжої трави подорожника великого
80. препарат з березовим грибом (чагой)
81. кореневища кубушки жовтої
82. персикове масло з насіння персика звичайного
83. сироп з ягід чорної смородини
84. відвар кореневищ горця зміїного
85. цибулини морської цибулі
86. трава хрестівника плосколистового
87. відвар плодів горобини звичайної
88. відвар кори калини

Латинсько-український словник фармацевтичної термінології

А

Absinthium, i n	полин
acetas, atis m	ацетат
aceticus, a, am	оцтовий
acetum, i n	оцет
acetylsalicylicus, a, um	ацетилсаліциловий
acidum, i n	кислота
a. aceticum	оцтова кислота
a. acetylsalicylicum	ацетилсаліцилова кислота
a. arsenicum	миш'якова кислота
a. ascorbinicum	аскорбінова кислота
a. benzoicum	бензойна кислота
a. boricum	борна кислота
a. citricum	лимонна кислота
a. folicum	фолієва кислота
a. glutaminicum	глутамінова кислота
a. hydrochloricum	хлористоводнева (соляна) кислота
o. hydrocyanicum	ціанистоводнева (синильна) кислота
a. lacticum	молочна кислота
a. nicotinicum	нікотинова кислота
a. nitricum	азотна кислота
a. phosphoricum	фосфорна кислота
a. sulfuricum	сірчана кислота
a. salicylicum	саліцилова кислота
activatus, a, um	активований
Acyclidinum, i n	ациклідин
ad (прийм. з Acc.)	до, у, при
addo, ere 3	додавати
adenosintriphosphoricus, a, um	аденозінтрифосфорний
adhaesivus, a, um	липкий
adhibeo, ere 2	застосовувати, використовувати
adjuvans, ntis	допоміжний
Adonis (idis m, f) vernalis (is)	горицвіт весняний
Adrenalinum, i n	адреналін
aequalis, e	однаковий, рівний
aërosolum, i n	аерозоль
Aethacridinum, i n	етакридин

Aethazolum, i n	етазол
aether, eris m	ефір
aethereus, a, um	ефіровий
Aethinyloestradiolum, i n	етинілестрадіол
aethylicus, a, um	етиловий
Aethylii caproas (atis m)	етилкапроат
Aethylii chloridum (i n)	етилхлорид
Aethylmorphinum, i n	етилморфін
albus, a, um	білий
Aloe, es f	алоє
Althaea, ae f	алтей
Aluminium, i n	алюміній
amarus, a, um	гіркий
Aminazinum, i n	аміназин
Ampicillinum, i n	ампіцилін
ampulla, ae f	ампула
Amydopyrinum, i n	амідопірин
Amygdala, ae f	мигдаль
amylaceus, a, um	крохмальний
Amylii nitris (itis m)	амілнітрит
amylum, i n	крохмаль
a. Tritici	пшеничний крохмаль
ana	порівну, по
Anaesthesinum, i n	анестезин
Anaesthesolum, i n	анестезол
anhydricus, a, um	безводний
Anisum, i n	ганус, аніс
antacidus, a, um	антацидний, противоіжжоговий
antiasthmaticus, a, um	протиастматичний, антиастматичний
antirabicus, a, um	антирабічний, (проти сказу)
Anusolum, i n	анузол
Apomorphinum, i n	апоморфін
aqua, ae f	вода
aquosus, a, um	водний
Argentum, i n	срібло
Arnica, ae f	арніка
arsenas, atis m	арсенат
arsenicus, a, um	миш'яковистий
Arsenicum, i n	миш'як
arsenis, itis m	арсеніт

Aspirinum, i n	аспірин
Atropinum, i n	атропін
auctor, oris m	автор, упорядник
audio, ire 4	слухати, чути
Aurum, i n	золото; золото
В	
bacca, ae f	ягода
balsamum, i n	бальзам
Barbamylum, i n	барбаміл
Barbitalum-natrium, i n	барбітал-натрій, барбітал-натрієва соль
Barium, i n	барій
Belladonna, ae f	беладона, красавка
benzoas, atis m	бензоат
benzoicus, a, um	бензойний
Benzonaphtholum, i n	бензонафтол
Benzylpenicillinum, i n	бензилпеніцилін
Betula, ae f	береза
Biseptolum, i n	бісептол
Bismuthum, i n	вісмут
boricus, a, um	борний
Borum, i n	бор
Bromisovalum, i n	бромізовал
Bromum, i n	бром
Butadionum, i n	бутадіон
butyrum, i n	масло (тверде)
С	
Cacao (нескл.)	какао
Calamus, i m	аїр, аїр не коріння, лепеха
Calendula, ae f	календула, нігтики
Camphora, ae f	камфора
camphoratus, a, um	камфорний
Capsicum, i n	перець
capsula, ae f	капсула
carbolicus, a, um	карболовий
carbonicus, a, um	карбоновий
cardinalis, e	головний, основний
ceratus, a, um	вощений
Chamomilla, ae f	ромашка
charta, ae f	папір
Chelidonium, i n	чистотіл

Chloroformium, i n	хлороформ
Chlorophthalmum, i n	хлорофтальм
cholagogus, a, um	жовчогінний
chole, es f	жовч
cinereus, a, um	сірий
citissime	найтерміновішим чином
cito	швидко, терміново
citricus, a, um	лимонний
clavus, i m	мозоль
clyisma, atis n	клізма, промивання
Coccarboxylasum, i n	кокарбоксілаза
Codeinum, i n	кодеїн
coeruleus, a, um	синій, голубий
Coffeinum, i n	кофеїн
Coffeinum(i)-natrii benzoas, atis m	кофеїн-бензоат натрію
Collargolum, i n	коларгол
combustio, onis f	опік
compositus, a, um	складний, складовий
concentratus, a, um	концентрований
congelatio, onis f	обмороження; обморожение
conservatus, a, um	консервований
constituens, ntis	той, що надає форму, формоутворюючий
contra (прийм. з Acc.)	проти
Convallaria, ae f	конвалія
coquo, ere 3	варити, кап'ятити
Corazolum, i n	коразол
Cordiaminum, i n	кордіамін
Cordigitum, i n	кордигід
corrigens, ntis	коригуючий, виправляючий
cortex, icis m	кора
Crataegus, i f	глід
crystallisatus, a, um	кристалічний
Cucurbita, ae f	гарбуз
cum (з Abl.)	з
cyanidum, i n	ціанід
D	
de (з Abl.)	про
decoctum, i n	відвар
depuratus, a, um	очищений
Dermatolum, i n	дерматол

Desoxycorticosteronum, i n	дезоксікортікостерон
destillo, are 1	дистилювати
Dibazolum, i n	дибазол
Dicainum, i n	дикаїн
Dichlothiazidum, i n	дихлотіазид
dies, ei m, f	день, термін
Digitalis, is f	дигіталіс, наперстянка
diluo, ere 3	розбавляти, розводити
dilutus, a, um	розбавлений, розведений
Dimedrolum, i n	димедрол
dioxydum, i n	діоксид
Diprophyllinum, i n	дипрофілін
diureticus, a, um	сечогінний
divide, ere 3	ділити
do, dare 1	давати
dosis, is f	доза
dragee (нескл.)	драже
Е	
elixir, iris n	еліксир
emplastrum, i n	пластир
emulsum, i n	емульсія
enterosolubilis, e	кишковорозчинний
Ephedra, ae f	ефедря, хвойник
Ephedrinum, i n	ефедрин
Ergotalum, i n	ерготал
Erythromycinum, i n	еритроміцин
Eucalyptus, i f	евкаліпт
Euphyllinum, i n	Еуфілін
ex	з
externus, a, um	зовнішній
extractum, i n	екстракт
F	
Farfara, ae f	мати-й-мачуха
Ferrum, i n	залізо
Fio, fieri	робитися, ставати, виходити
flavus, a, um	жовтий
Florenalum, i n	флоренал
flos, floris m	квітка
fluidus, a, um	рідкий

folium, i n	листок
formicicus, a, um	мурашиний
Frangula, ae f	крушин
fructus, us m	плід
Furacilinum, i n	фурацилін
Furaginum, i n	фурагін
fuscus, a, um	темний

G

Galanthaminum, i n	галантамін
Galanthus, i m	пролісок
gargarisma, atis n	полоскання
gelatinosus, a, um	желатиновий
gemma, ae f	брунька
glycerinosus, a, um	гліцериновий
Glycerinum, i n	гліцерин
Glycyrrhiza, ae f	солодка
Gramicidinum, i n	граміцидинин
granulum, i n	гранула
gutta, ae f	крапля

H

Helianthus, i m	соняшник
Heparinum, i n	гепарин
herba, ae f	трава
Hippophaë, ës f	обліпиха
hydrochloricus, a, um	хлористоводневий
hydrochloridum, i n	гідрохлорид
Hydrocortisonum, i n	гідрокортизон
hydrocyanicus, a, um	ціановодневий
hydrotartras, atis m	гідротартрат
hydroxydum, i n	гідрооксид
Hyoscyamus, i m	білена
Hypericum, i n	звіробій

I

Ichthyolum, i n	іхтіол
in	в на
infans, ntis m, f	дитина
infusum, i n	настій
inhalatio, onis f	інгаляція
injectio, onis f	інекція
Insulinum, i n	інсулін

internus, a, um	внутренний
intravenosus, a, um	внутрішньовенний
isotonicus, a, um	ізотонічний
L	
laboro, are l	працювати
lac, lactis n	молоко
lacticus, a, um	молочний
Laevomycetinum, i n	левоміцитин
Lamella (ae, f) ophthalmica	очна плівка
Lanolinum, i n	ланолін
lente	повільно
Leonurus, i m	пустирник
letalis, e	смертельний
Lincomycinum, i n	лінкоміцин
lingua, ae f	язик
linimentum, i n	лінімент
linio, ire 4	намазувати
Linum, i n	льон
liqor, (oris, m) Ammonii anisatus (i)	нашатирно-анісові краплі
liquor, oris m	рідина
Lithium, i n	літій
Lugolum, i n	Люголь
Lutenurinum, i n	лютенурин
M	
maximus, a, um	найбільший, найвищий
medicatus, a, um	медичний
medicinalis, e	медичний
membranula(ae, f) ophthalmica	очна плівка
Mentha, ae f	м`ята
Mentholum, i n	ментол
Methioninum, i n	метіонін
Methylenum (i n) coeruleum	метиловий синій
Methylii salicylas (atis m)	метилсаліцилат
Methyluracylum, i n	метилурацил
Millefolium, i n	деревій
minimus, a, um	найменший
misceo, ere 2	змішувати
mixtura, ae f	суміш
mucilago, inis f	слиз

Myrtillus, i m	чорниця
	N
narcosis, is f	наркоз
Neomycinum, i n	неоміцин
niger, gra, grum	чорний
nitricus, a, um	азотний
Nitroglycerinum, i n	нітрогліцерин
Norsulfazolum, i n	норсульфазол
numerus, i m	число
nutrio, ire 4	живити
Nystatinum, i n	ністатин
	O
obductus, a, um	вкритий оболонкою
odontalgia, ae f	зубний біль
Oestradiolum, i n	естрадіол
Oleandomycinum, i n	олеандаміцин
oleosus, a, um	олійний
oleum, i n	олія
ol. Amygdalarum	мигдальна олія
ol. Camphorae	камфорна олія
ol. Eucalypti	евкаліптова олія
ol. Helianthi	соняшникова олія
ol. jecoris	риб`ячий жир
ol. Olivarum	оливкова олія
ol. Persicorum	персикова олія
ol. Ricini	рицинова олія
ol. Rosae	олія шипшини
ol. Terebinthinae	скипидар
oliva, ae f	оливка
ophthalmicus, a, um	очний
Oxacillinum-natrium, i n	оксацилін-натрій, оксацилін-натрієва сіль
oxydulatus, a, um	закисний
oxydum, i n	оксид
Oxytetracyclinum, i n	окситетрациклін
	P
Papaverinum, i n	папаверін
pars, partis f	частина
pasta, ae f	паста
pectoralis, e	грудний

per (прийм. з Acc.)	через
peroxydum, i n	пероксид
Persicum, i n	персик
Phenacetinum, i n	фенацетин
Phenobarbitalum, i n	фенобарбітал
Phenylii salicylas (atis m)	фенілсаліцилат
Phenylum, i n	фенілін
Phosphorus, i m	фосфор
Phthoracizinum, i n	фторацизін
Phthorum, i n	фтор
Pilocarpinum, i n	пілокарпін
pilula, ae f	пілюля
piperitus, a, um	перцевий
placenta, ae f	плацента
Platyphyllinum, i n	платифілін
Plumbum, i n	свинець
post (прийм. з Acc.)	після
prae (прийм. з Abl.)	перед, вперед
praecipitatus, a, um	осаджений
praeparo, are 1	готувати
Prednisolonum, i n	преднізолон
pro (прийм. з Abl.)	для
propionas, atis m	пропіонат
puerilis, e	дитячий
pulveratus, a, um	порошковий
pulvis, eris m	порошок
purificatus, a, um	очищений
purus, a, um	чистий
Puocidum, i n	піоцид

Q

quantum satis	скільки потрібно
Quercus, us f	дуб

R

radioactivus, a, um	радіоактивний
radix, icis f	корінь
recipio, ere 3	взяти, брати
rectalis, e	ректальний
rectificatus, a, um	ректифікований, очищений
reductus, a, um	відновлений
refrigero, are 1	охолоджувати

remedium, i n	засіб
repeto, ere 3	повторювати
Rheum, i n	ревінь
rhizoma, atis n	корневище
Riboflavinum, i n	рибофлавін
Ricinus, i m	плід рицинового дерева
r(o)entgenum, i n	рентген
Rosa, ae f	шипшина
Rutium, i n	рутин
	S
Saccharum, i n	цукор
Saluzidum, i n	салюзид
salveo, ere 2	бути здоровим
Salvia, ae f	шавлія
Sanguisorba, ae f	кровопийка
sano, are 1	лікувати
scabies, ei f	короста
sedativus, a, um	заспокійливий
semen, inis n	насіння
sentio, ire 4	відчувати
serum, i n	сироватка
siccus, a, um	сухий
signo, are 1	позначати
simplex, icis	простий
sine (прийм. з Abl.)	без
sirupus, i m	сироп
solubilis, e	розчинний
solution (onis f) Ammonii caustici	нашатирний спирт
solutio, onis f	розчин
solvo, ere 3	розчиняти
species, ei f	збір
spirituosus, a, um	спиртової
spiritus (us m) Vini	винний спирт
spiritus, us, um	спирт
stadium	густий
statim	негайно
sterilisatus, a, um	стерилізований
steriliso, are 1	стерилізувати
stomachicus, a, um	шлунковий
Streptomycinum, i n	стрептоміцин
Strophantinum, i n	строфантин
Strophanthus, i m	строфант
Strychninum, in	стрихнін

Strychnos, i f	стрихнос
studeo, ere 2	старанно вчитися
sub (c Abl., Acc.)	під
sublingualis, e	під`язиковий
subtilis, e	дрібний, тонкий
succus, i m	сік
Sulfadimezinum, i n	сульфадимізин
sulfas, atis m	сульфат
Sulfur, uris n	сірка
suppositorium, i n	супозиторій, свічка
suspensio, onis f	суспензія
Synoesrtolum, i n	сінестрол
Synthomycinum, i n	синтоміцин
	Т
tabuletta, ae f	таблетка
Talcum, i n	тальк
talis, e	такий
Tanninum, i n	танин
Taraxacum, i n	кульбаба
tempus, oris n	час
ter	тричі
Terebinthina, ae f	живиця
Theobrominum, i n	теобромін
Theophyllum, i n	теофілін
Thermopsis, idis f	термопсис
Thiopentalum, i n	тіопентал
Thiopentalum-natrium, i n	тіопентал-натрію
Thymolum, i n	тимол
Thymus, i m	тимус
tinctura, ae f	настій
Tormentilla, ae f	лапчатка
transbuccalis, e	защічний
tussis, is f	кашель
	U
unguentum, i n	мазь
Urtica, ae f	кропива
usus, us m	вживання
ut	щоб
	V
vaccinum, i n	вакцина
vaginalis, e	вагінальний, піхвовий
valeo, ere 2	вітатися
Valeriana, ae f	валер`яна

Vaselinum, i n	вазелін
verto, ere 3	перевертати
Viburnum, i n	калина
video, ere 2	бачити
Vinylinum, i n	вінілін
vitrum, i n	склянка
vivo, ere 3	жити
vivus, a, um	живий
	Х
Xeroformium, i n	ксероформ

Українсько-латинський словник фармацевтичної термінології

абрикос	А	Armeniaka, ae f
адреналін		Adrenalinum, i n
азот		Nitrogenium, i n
азотистий		nitrosus, a, um
азотний		nitricus, a, um
аїр		Calamus, i m
алое		Aloë, ës f
алтей		Althaea, ae f
амідопірин		Amidopyrinum, i n
амілінітри		Amylii nitris (itis m)
ампіцилін		Ampicillinum, i n
ампула		ampula, ae f
антацидний		antacidus, a, um
анузол		Anusolum, i n
апоморфін		Apomorphinum, i n
арніка		Arnica, ae f
арсеніт		arsenis, itis m
аскорбіновий		ascorbinicus, a um
атропін		Atropinum, i n
ацетилсаліциловий		acetylsalicylicus, a, um
беладонна, красавка	Б	Belladonna, ae f
білий		albus, a, um
бензойний		benzoicus, a, um
береза		Betula, ae f
бісептол		Biseptolum, i n
борний		boricus, a, um
бороментол		Boromentholum, i n
бромізовал		Bromisovalum, i n
бронхолітин		Broncholytinum, i n
брунька		gemma, ae f
брусниця		Vitis (is f) idaea (ae)
бурштиновий		succinicus, a, um

вагінальний, піхвовий

вазелін

вазографін

вакцина

валеріяна

валідол

варити

вживання

взяти

відвар

відварити

вінілін

вітамін

вино

вкритий оболонкою

внутрішньовенний

внутрішньом`язовий

вода

відновлений

видавати

висушений

гарбуз

гепарин

гідрокортизон

гідротартрат

гідроцитрат

глід

гліцерин

гліцериновий

гліцерофосфат

глутаміновий

годувати

граміцидин

гранула

грудний

густий

два рази, двічі

В

vaginalis, e

Vaselinum, i n

Vasographinum, i n

vaccinum, i n

Valeriana, ae f

Validolum, i n

coquo, ere 3

usus, us m

recipio, ere 3

decoctum, i n

coquo, ere 3

Vinylinum, i n

vitaminum, i n

Vinum, i n

obductus, a, um

intravenosus, a, um

intramuscularis, e

aqua, ae f

reductus, a, um

da, dare 1

exsiccatum, a, um

Г

Cucurbita, ae f

Heparinum, i n

Hydrocortisonum, i n

hydrotartras, atis m

hydrocitrat, atis m

Crataegus, i f

Glycerinum, i n

glucerosus, a, um

glycerophosphas, atis m

glutaminicus, a, um

nutrio, ire 4

Gramicidinum, i n

granulum, i n

pectoralis, e

spissus, a, um

Д

bis

деревій	Millefolium, i n
дикаїн	Dicainum, i n
димедрол	Dimedrolum, i n
дитина	infans, ntis m, f
дібазол	Dibazolum, i n
дібіоміцин	Dibiomycinum, i n
діоксибензойний	dioxybenzoicus, a, um
діоксид	dioxydum, i n
діуретин	Diuretinum, i n
для	pro
добре	bene
додавати	addo, ere 3
докладно	exacte
драже	dragee
дуб	Quercus, us f
Е	
евкаліпт	Eucalyptus, i f
екстракт	extractum, i n
еліксир	elixir, iris n
емульсія	emulsum, i n
еритроміцин	Erythromycinum, i n
етазол	Aethazolum, i n
етилкапроат	Aethylii caproas (atis m)
етиловий	aethylicus, a, um
етилхлорид	Aethylii chloridum (i n)
ефедрин	Ephedrinum, i n
ефір	aether, eris m
ефірний	aethereus, a, um
Ж	
желатиновий	gelatinosus, a, um
жовтий	flavus, a, um
жовчогінний	cholagogus, a, um
жовч	chole, es f
жити	vivo, ere 3
З	
з	cum
закисний	oxydulatus, a, um
закінчувати	finio, ire 4
залізо	Ferrum, i n
застосовувати	adhibeo, ere 2

зберігати	servo, are 1
збір	species, ei f (pl.)
звіробій	Hypericum, i n
здоров будь	salveo, ere 2
змішувати	misceo, ere 2
зовнішній	externus, a, um
I	
ізотонічний	isotonicus, a, um
індометацин	Indomethacinum, i n
інсулін	Insulinum, i n
ін`єкція	injectio, onis f
іхтіол	Ichthyolum, i n
K	
какао	Cacao
календула, нагідки	Calendula, ae f
калина	Viburnum, i n
камфора	camphora, ae f
камфорний	camphoratus, a, um
капсула	capsula, ae f
карболовий	carbolicus, a um
касторова олія	oleum (i n) Ricini
кашель	tussis, is f
квітка	flos, floris m
кислота	acidum, i n
кодеїн	Codeinum, i n
кокаїн	Cocainum, i n
колодій	Collodium, i n
конвалія	Convallaria, ae f
концентрований	concentratus, a, um
кора	cortex, icis m
кордіамін	Cordiaminum, i n
корінь	radix, icis f
кореневище	rhizoma, atis n
кофеїн	Coffeinum, i n
кофеїн-бензоат натрію	Coffeinum (i) -natrii benzoas (atis m)
крапля	gutta, ae f
кріп, фенхель	Foeniculum, i n
кропива	Urtica, ae f
крохмаль	Amylum, i n

крохмальний
крушина
ксероформ
кульбаба
кулька

лаванда
ланолін
лапчатка
льон
лікувати
лимон
лимонний
лінімент
липа
ліпоєвий
лист
Люголь
лютенурин

мазь
матір-й-мачуха
медичний
медротестрон
ментол
метиландростендіол
метиловий синій
метилсаліцилат
метионін
мішечок
мигдаль
молочний
молоко
морфін
мурашка
мурашиний
миш`яковистий
миш`яковий
м`ята

amylaceus, a, um
Frangula, ae f
Xeroformium, i n
Taraxacum, i n
globulus, i m

Л

Lavandula, ae f
Lanolinum, ae f
Tormentilla, ae f
Linum, i n
sano, are 1; curo, are 1
Citrus, i m
citricus, a, um
linimentum, i n
Tilia, ae f
lipoicus, a, um
folium, i n
Lugolum, i n
Lutenurinum, i n

М

unguentum, i n
Tussilago Farfara, ae f
medicatus, a, um; medicinalis, e
Medrotestronum, i n
Mentholum, i n
Methylandrostendiolum, i n
Methylenum(i) coeruleum
Methylii salicylas (atis m)
Methioninum, i n
sacculus, i m
Amygdala, ae f
lacteus, a, um
lac, lactis n
Morphinum, i n
formica, ae f
formicicus, a, um
arcenicus, a, um
arcenicicus, a, um
Mentha, ae f

м`ята перцова

Mentha (ae f) piperita

навчатися

studeo, ere 2

наркоз

narcosis, is f

насіння

semen, inis n

настій

infusum, i n

настій

tinctura, ae f

нафталан

Naphthalanum, i n

нафтїзин

Naphthyzinum, i n

нашатирний спирт

solutio (onis) Ammonii caustici

неомїцин

Neomycinum, i n

нікотиновий

nicotinicus, a, um

ністатїн

Nystatinum, i n

нітрогліцерин

Nitroglycerinum, i n

новокаїн

Novocainum, i n

новоцефальгїн

Novocephalginum, i n

норсульфазол

Norsulfazolum, i n

О

обволікуючий

obvolens, ntis

обліпіха

Hippophaë, ës f

оксацилін

Oxacillinum, i n

окис, оксид

oxydum, i n

окситетрациклїн

Oxytetracyclinum, i n

оксолїн

Oxolinum, i n

олеандомїцин

Oleandomycinum, i n

оливкова олія

oleum (i n) Olivarum

олія

oleum, i n

олійний

oleosus, a, um

оротат

orotas, atis m

осаджений

praecipitatus, a, um

обережно

caute

охолоджувати

refrigero, are 1

оцет

acetum, i n

оцтовий

aceticus, a, um

очищений

purificatus, a, um

(про спирт, скипидар)

depuratus, a, um

(про сироватку, вакцину)

rectificatus, a, um

очний

ophthalmicus, a, um

П

папаверїн

Papaverinum, i n

паперовий	chartaceus, a, um
паста	pasta, ae f
пепсин	Pepsinum, i n
перевернути	verte, ěre 3
перець	Capsicum, i n; Piper, eris n
перекис	peroxydum, i n
персик	Persicum, i n
пілюльна маса	massa (ae) pilularum
піоцид	Pyocidum, i n
пластир	emplastrum, i n
платифілін	Platyphyllinum, i n
плівка	lamella, ae f; membranula, ae f
плід	fructus, us m
повторювати	repeto, ěre 3
підшкірний	subcutaneus, a, um
під`язиковий	sublingualis, e
позначати	signo, are 1
полоскання	gargarisma, atis n
порошковий	pulveratus, a, um
порошок	pulvis, eris m
послаблюючий, проносний	laxans, ntis
приймати	sumo, ere 3
пропіонат	propionas, atis m
протиасматичний	antiasthmaticus, a, um
пустирник	Leonurus, i m
пшениця	Triticum, i n
P	
радіоактивний	radioactivus, a, um
розведений	dilutus, a, um
розчин	solutio, onis f
розчинний	solubilis, e
розчиняти	solvo, ere 3
ревінь	Rheum, i n
ректальний	rectalis, e
ретинол	Retinolum, i n
рідкий	fluidus, a, um; liquidus, a, um
рибофлавін	Riboflavinum, i n
ромашка	Chamomilla, ae f

ртуть	Hydrargyrum, i n
рутин	Rutinum, i n
C	
саліциловий	salicylicus, a, um
сало	axungia, ae f; adeps, ipis m
свинець	Plumbum, i n
свинячий	suillus, a, um; porcinus, a, um
свічка	suppositorium, i n
сечогінний	diureticus, a, um
сироватка	serum, i n
сироп	sirupus, i m
сік	succus, i m
сінестрол	Synoestrolum, i n
сінтоміцин	Synthomycinum, i n
сірий	cinereus, a, um
сірка	Sulfur, uris n
сірководневий	hydrosulfuricus, a, um
сірчастий	sulfurosus, a, um
сірчаний	sulfuricus, a, um
складний	compositus, a, um
слиз	mucilago, inis f
слухати	audio, ire 4
солодка	Glycyrrhiza, ae f
соняшник	Helianthus, i m
спирт	spiritus, us m
спиртовий	spirituosus, a, um
стерилізований	sterilisatus, a, um
стерилізувати	steriliso, are 1
стрептоміцин	Streptomycinum, i n
стрептоцид	Streptocidum, i n
стерилізувати	steriliso, are 1
сульфацил	Sulfacylum, i n
сульфодимезин	Sulfadimezinum, i n
супозиторій	suppositorium, i n
суспензія	suspensio, onis f
сухий	siccus, a, um
T	
таблетка	tabuletta, ae f
тальк	Talcum, i n
танін	Tanninum, i n

теобромін	Theobrominum, i n
теобромін-натрій	Theobrominum-natrium (i n)
терпентинова олія	oleum (i) Terebinthinae
тестостерон	Testosteronum, i n
тіопентал	Thiopentalum, i n
трава	herba, ae f
Ф	
фенацетин	Phenacetinum, i n
фенілсаліцилат	Phenylii salicylas (atis m)
фенобарбітал	Phenobarbitalum, i n
феноксіметил-пеніцилін	Phenoxymethylpenicillinum, i n
фенол	Phenolum, i n
флореналь	Florenalum, i n
фосфор	Phosphorus, i m
фосфористий	phosphorosus, a, um
фосфорний	phosphoricus, a, um
фтор	Fluorum, i n; Phthorum, i n
фурацилін	Furacilinum, i n
Х	
хлористоводневий	hydrochloricus, a, um
хлороформ	Chloroformium, i n
хлортетрациклін	Chlortetracyclinum, i n
хлоретил	Aethylii chloridum (i n)
Ц	
ціанід	cyanidum, i n
циклофосфан	Cyclophosphanum, i n
Ч	
чорниця	Myrtillus, i m
чистий	purus, a, um
Ш	
шавлія	Salvia, ae f
шипшина	Rosa, ae f
шприц-тюбик, трубочка	spritz-tubulus, i m
Я	
яблуко	pomum, i n
яблучнокислий	pomatus, a, um
ягода	bacca, ae f